

KIHUN JULKAISUSARJA 87

Kunnat urheilun tukena

Selvitys keskisuurten ja suurten kuntien toimintatavoista ja tukimuodoista organisoidulle urheilulle

KUNNAT URHEILUN TUKENA

Selvitys keskisuurten ja suurten kuntien toimintatavoista
ja tukimuodoista organisoidulle urheilulle

Lämsä Jari, Mäenpää Pasi & Holopainen Akseli

KIHUn julkaisusarja, nro 87

ISBN 978-952-7290-32-3 (verkkojulkaisu)

ISSN 2489-8317 (verkkojulkaisu)

© Huippu-urheilun instituutti KIHU, 2024

Kaikki oikeudet pidätetään. Tämän julkaisun tai sen osan jäljentäminen ilman tekijän kirjallista lupaa painamalla, monistamalla, äänittämällä tai muulla tavoin on tekijänoikeuslain mukaisesti kielletty.

Tiivistelmä.....	4
Johdanto.....	5
1 Havaintoja kunnista ja organisoidusta urheilusta.	6
1.1 Kuntien muutos.....	6
1.1.1 Liikuntatoimi kuntien hallinnollisten muutosten kohteena.....	7
1.1.2 Kuntien liikuntaan kohdennettujen resurssien muutos.....	9
1.2 Urheilun muutos.....	10
1.2.1 Liikuntakulttuurin käsitteiden eriytyminen.....	10
1.2.2 Urheiluorganisaatioiden ja lajien lukumäärän kasvu ja eriytyminen.....	11
2 Organisoidun urheilun tukemisen muodot kunnissa	13
3 Hankkeen toteutus ja aineistot.....	14
4 Hankkeen tulokset.....	17
4.1 Organisoitu urheilu kuntastrategioissa ja kunnan muissa suunnitelmissa.....	17
4.2 Kuntien tukimuodot organisoituun urheiluun.....	20
4.2.1 Urheilun toimijat kunnissa.....	21
4.2.2 Tuki urheilijoille ja valmentajille.....	21
4.2.3 Tuki yhdistysmuotoisille urheiluseuroille.....	22
4.2.4 Tuki muille urheilutoimijoille	27
4.2.5 Neljä kuntaesimerkkiä liikunta-avustusten jakautumisesta.....	27
4.2.6 Urheilun olosuhdeinvestoinnit	29
4.2.7 Kuntien erilaisten resurssimuotojen tärkeys.....	29
4.2.8 Arviot kuntien kokonaistuesta organisoidulle urheilulle.....	30
4.2.9 Laskelma kuntien organisoituun urheiluun kohdentamista avustuksista ja tuista	31
4.3 Organisoidun urheilun asiat kuntaorganisaatiossa.....	32
4.3.1 Urheilun asioiden valmistelu ja päätöksenteko kunnassa.....	32
4.3.2 Vuorovaikutus kunnan ja organisoidun urheilun välillä.....	33
4.3.3 Luottamusjohtajien arvioita kuntien päätöksenteosta organisoidun urheilun asioissa.....	35
4.4 Kolmen tapaustarkastelukunnan profiili urheilun tukena.....	36
4.4.1 Oulu	37
4.4.2 Hyvinkää.....	41
4.4.3 Kontiolahti.....	44
5 Johtopäätökset	47
6 Kehitysehdotuksia	49
LÄHTEET:.....	51
Liitteet.....	55

Tiivistelmä

Kunnat ovat tukeneet paikallista urheilutoimintaa yli sadan vuoden ajan. Kuntien tuki urheiluseuroille sekä olosuhteiden rakentaminen, ylläpito ja vahvasti subventoidut hinnat ovat mahdollistaneet kansalaistoimintaan nojaavan urheilun kasvun ja kukoistuksen. 2000-luvulla muutokset niin urheilussa, kunnissa kuin yhteiskunnassa laajemminkin haastavat vanhkkaa perinnettä. Kuntien tehtäväkenttä on laajentunut. Urheilu on ammattimaistunut, kaupallistunut ja moninaistunut. Eriytyneen liikuntakulttuurin eri muodot, liikkuminen, liikunta, urheilu sekä huippu- ja ammattiurheilu etsivät paikkaansa uudenlaisessa hallintomallissa. Lopulta keskustelu kansalaistoiminnasta ja sen tulevaisuudesta haastaa niin urheilua kuin kuntia elämään ajassa.

Urheilusta ei ole 2000-luvun aikana tehty laajempaa kartoitusta kunnissa. Tämän hankkeen tarkoituksena oli selvittää kuntien erilaisia organisoidulle urheilulle kohdennettuja tukimuotoja sekä urheilun asemaa kuntien suunnitelmissa ja päätöksenteossa. Organisoitu urheilu määriteltiin kilpa-, huippu- ja ammattiurheiluksi, jota toteutetaan pääosin rekisteröityjen yhdistysten, urheiluseurojen toimesta, huomioiden myös ammattiurheilun yhtiömuotoiset seurat sekä muut urheilun perustetut instituutiot.

Tarkastelu kohdistui yli 12-vuotiaiden nuorten ja aikuisten urheilutoimintaan. Selvitys rajattiin käsittämään Manner-Suomen yli 10 000 asukkaan kunnat (n=96), joille lähetettiin puolistrukturoitu kysely aiheesta. Kyselyyn vastasi puolet (50 %) kunnista. Lisäksi analysoitiin urheilun roolia kuntastrategioissa ja alemman tason suunnitelmissa, haastateltiin kuntien luottamusjohtajia sekä kolmen tapauskunnan (Oulu, Hyvinkää, Kontiolahti) viranhaltijoita ja urheiluseurojen edustajia. Lopulta kuntien avustuslinjauksia ja -päätöksiä koottiin 50 kunnan internet-sivuilta.

Hankkeen tuloksina selvisi, että kunnat ovat edelleen erittäin merkittäviä organisoidun urheilun tukijoita niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin. Hankkeessa arvioitiin, että kuntien yhteenlasketut suorat ja epäsuorat tuet yli 12-vuotiaiden urheiluun ovat vuositasolla 300–450 miljoonaa euroa sisältäen urheiluolosuhteiden investoinnit. Olosuhteiden rakentaminen, ylläpito ja tarjoaminen urheilutoimijoille subventoituun hintaan on yksittäisistä tukimuodoista merkittävin. Lisäksi kunnat tukevat urheiluseuroja, -tapahtumia sekä menestyneitä urheilijoita ja joukkueita.

Organisoituun urheiluun, etenkin huippu- ja ammattiurheiluun, muotoutuu omia instituutioita ja organisaatioita, joita perustetaan enenevässä määrin kaupungeihin. Siinä missä monet pienemmät kunnat haluavat profiloitua kaikkien kuntalaisten tai erityisesti lasten ja nuorten liikunnan edistäjinä, tarjoavat urheilutapahtumat ja menestyvät joukkueet kaupungeille apua elinvoimaan ja brändityöhön.

Urheilua tuetaan kunnissa monin eri tavoin ja monelta eri toimialalta. Kunnissa erilaisia urheilun suoria ja välillisiä tukia voi myöntää liikuntapalvelujen rinnalla myös valtuusto, hallitus, kaupunginjohtaja, toimialojen ja konsernihallinnon johtajat sekä elinvoima-, sivistys- ja teknisen toimialan muut toimijat. Urheilun kannalta hyvää on se, että tueksi on löydetty uusia avustus- ja tukimuotoja. Haasteena voi olla kokonaisuuden hahmottaminen ja koordinoitu johtaminen.

Lopuksi hankkeessa nostetaan esiin neljä kehitysehdotusta organisoidun urheilun kokonaisuuden parantamiseksi kunnissa. Ensimmäiseksi ehdotetaan selvitystä kunnan kokonaistuesta urheilulle. Toiseksi nostetaan esiin tarve hahmottaa kuntien strategista tahtotilaa urheilun tukijana ja kolmanneksi ehdotetaan urheilun tukikokonaisuuden sekä hallinnollisen työn tehostamista. Neljänneksi kuntien tulisi kehittää urheilutapahtumien hakemista, tukemista ja arviointia.

Hanke toteutettiin huippu-urheilun instituutti KIHUn sekä Liikunnan asiantuntijapalvelut Pasi Mäenpää ky:n yhteistyönä. Hanketta tukivat taloudellisesti Suomen Liikunnan Ammatillaiset (SLA) sekä opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM).

Johdanto

Vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan pohjautuvien urheiluseurojen toiminta kunnan avustamana ja kunnan omistamissa olosuhteissa on muodostanut suomalaisen urheilun selkärangan, erityisesti lasten ja nuorten urheilutoiminnan sekä kansallisen kilpa- ja huippu-urheilun osalta. Viime vuosien muutokset niin kunnissa kuin liikuntakulttuurissakin haastavat tätä vahvaa yhteyttä.

Organisoidun urheilun eri lajien ja erilaisten toimijoiden määrä kuntatasolla on lisääntynyt ja monimuotoistunut. Perinteiset yhdistysmuotoiset seurat ovat kunnissa edelleen vahva perustoimija, mutta kuntien tukea kanavoituu urheilun toteuttamiseksi etenkin suurimmissa kunnissa myös osakeyhtiöseuroille, yrityksille ja muille urheilutoimijoille. Lisäksi kansallisten ja kansainvälisten urheilutapahtumien määrä ja resurssointi on lisääntynyt monessa suuressa kunnassa.

Tämän kehityksen myötä myös kuntien erilaisten avustus- ja tukimuotojen kirjo on lisääntynyt. Kuntien liikuntatoimen lisäksi suoraa ja välillistä tukea organisoidun urheilun eri toimijoille myönnetään myös kunnan muiden toimialojen kautta. Toisaalta odotukset kunnilta ja myös urheilun seuratoiminnalta laajemman liikunnan ja kansalaisten fyysisen aktiivoinnin suuntaan hämärtävät kunnan sekä liikunnan ja urheilun rajapintoja.

Kaiken kaikkiaan kuntien rooli organisoidun urheilun tukena strategisesti ja operatiivisesti on monimuotoista ja osin koordinoimatonta. Lisäksi eri urheilutoimijat ovat aloitteellisia ja aktiivisia edunvalvoja kuntien tarjoamiin toimintaedellytyksiin liittyen. Kuntien kokonaisvaltaisista resursseista ja toimintavoista organisoidun urheilun tukena ei ole tehty laajempaa selvitystä tai tutkimusta 2000-luvulla. Tämän selvitys- ja kehityshankkeen tavoitteena on pureutua kuntien rooliin ja resursseihin organisoidun urheilun tukena, sekä selvittää toimintatapoja kuntien ja urheilun välillä.

Selvityksen pääkysymyksiä ovat:

1. Millaisia tukimuotoja kunnilla on organisoidulle urheilulle?
2. Millaisia toimintatapoja kunnilla on urheilun tukemisessa?
3. Millaiset resurssit kunnilla on organisoidun urheilun tukemiseen?
4. Miten organisoitu urheilu näkyy kuntastrategioissa ja muissa suunnitelmissa?
5. Millaisena kuntien ja urheiluseurojen edustajat näkevät kunnan ja organisoidun urheilun suhteen ja millaisia muutoksia siihen toivotaan?

Selvityksen kohteena olivat Manner-Suomen keskisuuret ja suuret, yli 10 000 asukkaan, kunnat. Näitä oli Manner-Suomessa yhteensä 96 vuoden 2022 lopussa. Kuntien osalta urheilun asemaa ja paikkaa tarkasteltiin osana kuntien strategiaa sekä operatiivisesti kuntaorganisaation eri yksiköissä (kunnan yläjohto, liikuntatoimi, tekninen toimi, muut mahdolliset vastuutahot) tai osana kuntakonsernia. Organisoitu urheilu määriteltiin hankkeessa kilpa-, huippu- ja ammattiurheiluksi, jota toteutetaan pääosin rekisteröityjen yhdistysten, urheiluseurojen toimesta. Pääpaino tarkastelussa oli yli 12-vuotiaiden nuorten ja aikuisten urheilutoiminnassa.

Hanke toteutettiin huippu-urheilun instituutti KIHUn sekä Liikunnan asiantuntijapalvelut Pasi Mäenpää ky:n yhteistyönä. Hanketta ovat tukeneet taloudellisesti Suomen Liikunnan Ammatilliset (SLA) sekä opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM).

1 Havainnot kunnista ja organisoidusta urheilusta

Julkinen sektori luo olosuhteita ja kansalaistoimijat vastaavat itse toiminnasta, on yksi suomalaisen liikuntapolitiikan käytetyimmistä lauseista. Paikallisella tasolla tämä on käytännössä tarkoittanut kuntien ja urheiluseurojen yhteistyötä niin, että kunnat ovat vastanneet olosuhteiden rakentamisesta, ylläpidosta sekä tilojen subventoidusta tarjoamisesta urheilutoimijoiden käyttöön. Urheiluseurojen rooli on puolestaan ollut itse toiminnan, harjoitusten, otteluiden ja kilpailujen, organisointi. Tämä perusta on edelleen olemassa, mutta siihen on tullut myös muutoksia, mm. liikuntalain järjestämismallien osalta.

Tässä kappaleessa kuvataan sekä kuntien että organisoidun urheilun tilaa, keskeisiä suhteita ja muutoksia viimeisen noin 50 vuoden aikana. Kuntien osalta käsitellään keskeisiä hallintouudistuksia sekä urheilun ja liikunnan asemaa kuntaorganisaatioissa. Lisäksi esitetään kuntien liikuntatoimintaan kohdennettuja talousresursseja. Organisoidun urheilun kohdalla muutosta esitetään sekä käsitteellisesti että urheiluorganisaatioiden ja lajien kasvun kautta.

1.1 KUNTIEN MUUTOS

Suomessa on 309 kuntaa, joissa oli keskimäärin 18 000 asukasta vuonna 2022 (Kuntaliitto 2024). Suomen kunnat eroavat merkittävästi toisistaan niin kokonsa, olosuhteidensa kuin väestörakenteenkin osalta. Erityisesti väestörakenteen muutokset ovat aiheuttaneet 2000-luvulla kuntien välisten erojen kasvua. Väestö ikääntyy, kaupungistuu ja syntyvyys laskee. Muun muassa nämä tekijät vaikuttavat kuntien taloudelliseen kantokykyyn, mutta myös kuntien edellytyksiin järjestää asukkailleen palveluja ja säilyttää elinvoimansa. (Valtonen 2021).

Jäntti (2015) kiteyttää kunnan olemuksen seuraavasti: ”Kunta on elämisen edellytyksiä luova itsehallinnollinen paikallisyhteisö”. Kunnalla on neljä perustehtävää: demokratia-, talous-, yhteisö- ja hyvinvointitehtävä. Näiden tehtävien painotukset vaihtelevat kuntien välillä, mutta myös yhden kunnan sisällä ajan kuluessa. (Jäntti 2015, 9). Näitä kuntien tehtäviä voidaan jäsentää politiikka- ja palvelutehtävien varaan, joista ensimmäisellä tarkoitetaan kuntaa paikallisen politiikan muotoilijana sekä yhteiskunnallisena toimijana, joka järjestää paikalliset elinolosuhteet kuntayhteisön kannalta mahdollisimman optimaaliseksi. Jälkimmäisellä palvelutehtävällä tarkoitetaan kuntaa, joka vastaa julkisista palveluista, niiden järjestämisestä ja rahoittamisesta.

Kuntien uudistamisen aaltoja hahmotelleet tutkijat ovat hahmottaneet neljä suurta uudistusten aaltoa viimeisen 60 vuoden aikana: kuntauudistusaalto (v. 1960–1980), kunnallisten palveluiden nousuaalto (v. 1965–1980), kunnallisen itsehallinnon nousuaalto (v. 1985–2005) sekä kunta- ja palvelurakenteiden uudistamisen aalto vuodesta 2005 lähtien (Meklin, Koski, Pekola-Sjöholm & Airaksinen 2019, 73).

Urheilussa kunnan rooli on nähty nimenomaan paikallisten urheilun elinolojen turvaajana sekä toiminnan tukijana. Tämä olosuhteiden tarjoajan rooli vahvistettiin liikuntalaissa vuonna 1980 ja samalla vahvistettiin kunnan liikuntatoimen asemaa tukemalla sitä valtionavustuksilla. Ratkaisu ei ollut kovin pitkäikäinen, sillä jo seuraavan vuosikymmenen aikana rakenteita muutettiin ja liikuntatoimi fuusioitiin osaksi laajempaa kokonaisuutta useissa kunnissa. Seuraavassa käydään läpi keskeisiä liikuntaa ja urheilua koskevia hallinnollisia muutoksia kunnissa.

1.1.1 Liikuntatoimi kuntien hallinnollisten muutosten kohteena

Kuntien rooli urheilussa on rakentunut reilun sadan vuoden historian tuloksena. Helsinkiin perustettiin ensimmäinen kunnallinen urheilulautakunta vuoden 1919 keväällä ja kymmenen seuraavan vuoden aikana lautakuntia ilmaantui yhteensä 35 kuntaan (Ilmanen 1995, 221). Urheiluhallinto yleistyi ennen sotia kaupungeissa, kun taas maaseudulla urheilutoimintaa organisoitiin lähes täysin vapaaehtoisten yhdistysten toimesta. Sotien jälkeinen aika vahvisti maaseutujen urheiluhallintoa nopeasti, sillä vuoteen 1962 mennessä urheiluasioista huolehtiva elin löytyi 97 prosentista Suomen kunta.

1970-luvulla hyvinvointi nousi keskeiseksi teemaksi ja sitä myöten urheilun käsite laajeni ensin kuntoiluksi ja myöhemmin koko kansan liikunnaksi (Ilmanen 1995). Samalla kunnallinen liikuntahallinto vahvistui ja yhä useampaan kuntaan palkattiin liikunnanohjaajia ja liikuntajohtajia. Elettiin myös liikuntapaikkarakentamisen huippuaikaa. Kaupunkeihin syntyi urheilukeskuksia ja myös maaseudulle monipuolisempia liikuntapaikkoja. (Ilmanen 1995, 285–297).

Liikuntalaki astui voimaan vuonna 1980. Puitelakina sen merkitys ei ole koskaan noussut kovin suureksi, mutta liikuntakulttuurin sisällä lailla on ollut vaikutusta. Sen keskeinen, pitkälle 2000-luvulle voimassa ollut periaate: ”Yleisten edellytysten luominen liikuntatoiminnalle on ensisijaisesti valtion ja kuntien tehtävänä. Liikuntatoiminnan järjestämisestä vastaavat pääasiallisesti tässä laissa tarkoitetut liikuntajärjestöt.” (Liikuntalaki 984/1979, 1 §). Tämä työnjako liikunta- ja urheilutoiminnassa paalutti julkisen sektorin puitteiden rakentajaksi ja urheilujärjestöt toiminnan tuottajaksi. Taulukossa 1. on esitetty liikuntalain kahden ensimmäisen pykälän muutos vuosien 1979, 1998 ja 2015 lakiversioissa.

TAULUKKO 1. Liikuntalain keskeiset momentit ja niiden muutokset
1979, 1998, 2015.

	Liikuntalaki 984/1979	Liikuntalaki 1054/1998	Liikuntalaki 320/2015
1 § lain soveltamisala	Liikuntatoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa vapaita kansalaistoimintaa liikuntakulttuurin alueella.	Tämän lain tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpaa ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestävä kehitystä.	Tässä laissa säädetään liikunnan ja huippu-urheilun edistämisestä sekä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä, valtion hallintoelimistä ja valtionrahoituksesta liikunnan toimialalla.

<p>Yleisiä säännöksiä 2 § (1979) / vastuut ja yhteistyövelvoitteet 2 § (1998) / Kunnan vastuu 5 § (2015)</p>	<p>Yleisten edellytysten luominen liikuntatoiminnalle on ensisijaisesti valtion ja kuntien tehtävänä. Liikuntatoiminnan järjestämisestä vastaavat pääasiallisesti tässä laissa tarkoitetut liikuntajärjestöt.</p>	<p>Yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien tehtävä. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt.</p> <p>Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.</p>	<p>Yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen; 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.
--	---	--	---

Liikuntalaki syntyi ns. vahvan normiohjauksen aikakaudella, tarkemmin sen loppupuolella. Niinpä vuoden 1979 liikuntalaissa normitettiin, että kunnassa tulee olla liikuntalautakunta, joka huolehtii liikuntatoiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä sekä kunnassa harjoitettavan liikuntatoiminnan tukemisesta. Lautakuntaan tuli kuulua vähintään viisi jäsentä. Lisäksi kunnan palveluksessa voi olla liikuntatoimen tehtävien hoitamista varten yksi tai useampi viranhaltija ja niillä viranhaltijoilla, joiden palkkaukseen voidaan saada valtionosuutta, tulee olla tehtävän edellyttämä, asetuksella säädettävä pätevyys. (Liikuntalaki 984/1979, 5 § - 7 §).

Edelleen Liikuntalain (984/1979) mukaan kunnalle suoritettiin kultakin kalenterivuodelta valtionosuutta: 1) liikuntatoimenjohtajan, liikuntasihteerin ja liikunnanohjaajan virasta tai yhdistettyyn virkaan kuuluvista liikuntatoimen tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin; 2) urheiluseurojen toimintaan myönnettävistä avustuksista aiheutuviin kustannuksiin; 3) kunnan liikuntatoimen yleisestä toiminnallisesta kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin; ja 4) liikuntalautakunnan toiminnasta aiheutuviin kuljetuskustannuksiin.

Liikuntalain voimaantumisen jälkeinen vuosikymmen oli voimakasta kasvun ja hyvinvointivaltion laajentumisen aikaa, josta hyötyi myös kunnallinen liikuntatoimi. Kun valtionosuudet olivat vuonna 1981 yhteensä 26,6 miljoonaa markkaa (14,1 m€ vuoden 2023 rahanarvossa), kasvoivat ne vuoteen 1990 mennessä 101,2 miljoonaan markkaan (31,3 m€ vuoden 2023 rahanarvossa) (opetusministeriö 1993). Liikunnan ja urheilun asema kunnissa vahvistui ja samalla urheiluseuroille myönnettyihin avustuksiin saatiin valtionavustusta, vuonna 1990 yhteensä 56,1 miljoonaa markkaa (17,4 m€ vuoden 2023 rahanarvossa). Kasvu kuitenkin pysähtyi 1990-luvun lamaan. Sen seurauksena kunnallinen liikuntahallinto koki seuraavan mullistuksen. Muutamassa vuodessa kunnallisten liikuntalautakuntien lukumäärä putosi 300 muutamaa kymmeneen (Ilmanen 1995, 320). Kunnallinen liikuntatoimi sulautui osaksi vapaa-aika- tai sivistystoimia.

Jo 1980-luvun puolivälissä käynnistyneet normin- ja byrokratianpurkuhankkeet yhdessä vapaa-kuntakokeilujen (1989–1996) kanssa vahvistivat kuntien itsehallintoa. Kun valtio vielä 1990-luvulla uudisti valtionosuudet ja poisti liikuntalaista tarkat avustuskohdeet, mahdollistivat nämä uudistukset kuntien erilaistumisen myös liikunnan ja urheilun suhteen. (Lehtonen & Moisio 2007).

Kuntien liikuntatoimien tilaa ja tulevaisuuden näkymiä tarkastellut Karimäki (2020) analysoi hallinnon muutosten vahvistaneen kuntien eriytymistä 2000-luvulla. Siinä missä uusi julkisjohtaminen (New Public management, NPM) 1990-luvulta lähtien painotti yritysmäisiä johtamistapoja ja tuloksellisuutta, on myöhempi uusi julkinen hallinta (New Public Governance, NPG) korostanut verkostoja ja yhteistyötä. Uuden julkisjohtamisen myötä liikuntaan ja urheiluun jalkautui vahvemmin asiakas- ja palveluajattelu sekä tilaaja- ja tuottajamallit. Uusi julkinen hallinta on puolestaan laajentanut näkökulmaa koskemaan laajemmin kaikkia toimijoita ja pohtimaan eri toimijoiden rooleja kokonaisuudessa. (Karimäki 2020).

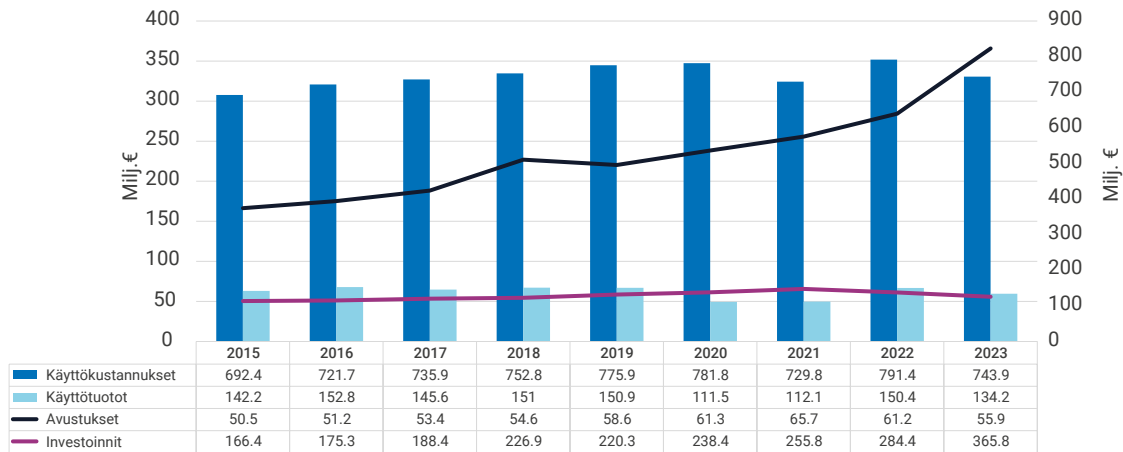
Yhteistyö ja laajemmat tavoitteet näkyvät myös Liikuntalain nykyversiossa. Sen mukaan liikuntalaissa tarkoitettujen tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista. Kunnan tulee myös kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä (Liikuntalaki 390/2015).

Urheilun näkökulmasta kunnan tehtäväkentän laajentuminen näkyy terveyttä edistävän liikunnan ja liikkumisen edistämisenä. Liikunnan ja terveyden yhteyden vahvistaminen sekä kaikkien kuntalaisten liikkumisen edistäminen ovat urheilutoimintaa laajempia päämääriä. Jäntti (2016, 55–45) toteaa, että kymmenen vuotta sitten jatkuvasti kasvavasta hyvinvointitehtävästä oli muodostunut kunnille taakka lisääntyvien vaatimusten ja pienenevien valtionosuuksien ristipaineessa ja samalla vahva hyvinvointitehtäviin ja erityisesti palvelujen järjestämiseen liittyvä rooli oli tehnyt kunnista haavoittuvaisia ja alttiita valtion interventioille. Sosiaali- ja terveyshuollon uudistus, joka astui voimaan 1.7.2021, siirsi merkittävän osan kuntien tehtävistä hyvinvointialueille. Uudistuksen jälkeisessä ajassa myös urheilulla ja liikunnalla on niin mahdollisuuksia kuin uhkiakin asemoitua osaksi kuntien toimintaa.

1.1.2 Kuntien liikuntaan kohdennettujen resurssien muutos

Kunnat panostavat liikuntaan ja urheiluun taloudellisia resursseja yli miljardin vuodessa. Vuonna 2023 kuntien sisäiset ja ulkoiset toimintakulut, vuoteen 2021 saakka kuntien käyttökustannukset, liikuntaan olivat Manner-Suomen osalta yhteensä 743,9 miljoonaa euroa (Kuvio 1). Tuosta summasta yhteisöille jaetut avustukset muodostivat kahdeksan prosentin osuuden (55,9 m€). Toiminnan lisäksi kunnat investoivat 365,8 miljoonaa euroa liikunnan ja urheilun olosuhteisiin.

Viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana (v. 2015-2023) kuntien liikunnan käyttökustannukset ovat kasvaneet kahdeksan prosenttia (692,4 -> 743,9 m€). Suurin kasvu on tapahtunut investointien kohdalla, +120 prosenttia (166,4 -> 365,8 m€). Yhteisöille myönnetyt avustukset ovat puolestaan kasvaneet 10 prosenttia (50,5 -> 55,9 m€). Kuntien liikuntamenoissa on havaittavissa kasvua aina koronapandemian alkuun 2020 saakka. Investoinnit ovat jatkaneet kasvua myös koronapandemian aikana, kun taas muut osa-alueet ovat enemmän palautuneet pandemiaan edeltävän ajan tasoon.

KUVIO 1. Manner-Suomen kuntien liikunnan yhteenlasketut käyttökustannukset, käyttötulot, investoinnit sekä jaetut avustukset vuosina 2015–2023.

HUOM! Avustukset sisältyvät käyttökustannuksiin, investoinnit eivät.

LÄHTEET: Vuodet 2015–2021. LIPAS -tietokanta, vuodet 2022–23,

www.tutkihallintoa.fi.

1.2 URHEILUN MUUTOS

Urheilun muutosta tarkastellaan tässä lyhyesti viimeisen noin 50 vuoden ajalta. Liikunnan ja urheilun järjestökenttää analysoidaan Heikkalan (2000) mukaan kentän muutoksen taustalta löytyy kolme elementtiä: kasvu, eriytyminen ja ammattimaistuminen.

Tään hankkeen kannalta merkittävä käsite on eriytyminen, joka tarkoittaa jonkin erottautumista tai erilaistumista jostakin kokonaisuudesta tai ryhmästä. Urheilussa eriytyminen on merkinnyt mm. urheilulajien lukumäärän kasvua sekä urheilun segmentoitumista erilaisiin alaryhmiin. Urheilun ja laajemmin liikunnan eriytyminen on Suomessa edennyt varsin pitkälle. Liikunta- ja urheilukäsitteitä ihmetellyt Tiihonen (2014, 76) löysi asiantuntijoiden kanssa yli sata erilaista suomalaista liikuntakulttuuria kuvaavaa käsitettä. Suomalainen mosaiikkinen liikuntakulttuuri onkin varsin ainutlaatuinen kokonaisuus, jonka määrittely ja hallintatyö on osoittautunut varsin haastavaksi (Lehtonen 2017). Urheilun muutosta ja eriytymistä tarkastellaan seuraavaksi käsitteiden sekä urheilun organisoitumisen tasoilla.

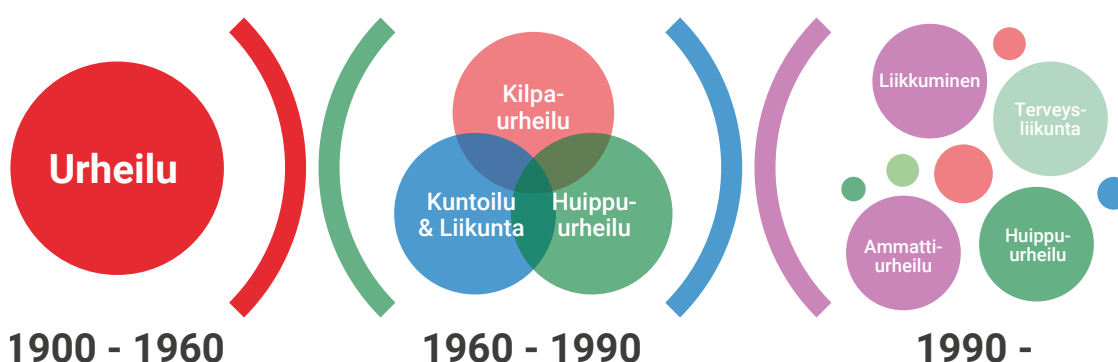
1.2.1 Liikuntakulttuurin käsitteiden eriytyminen

Urheilun käsitteessä keskeistä ovat kilpaileminen ja harjoittelu. Nykysuomen sanakirjan (2021) vuoden 1961 version mukaan urheilussa on kyse ”sääntöjenmukaisista ruumiinharjoituksen muodoista, joissa usein pyritään saavuttamaan voitto toisista osanottajista.” Modernin urheilun piirteitä esimodernista analysoinut Guttman (1978) nostaa esiin ennätykset, mittaamisen, säännöt ja organisaatiot, erikoistumisen, tasa-arvon ja maallistumisen erottavina tekijöinä. Siinä missä esimodernin urheilu oli paikallista rituaalia, on moderni urheilu kasvanut globaaliksi speaktaakkiksi.

Historiallisesti ajatellen liikuntakulttuurissa on tapahtunut laajenemista niin, että urheilu muodosti liikuntakulttuurin tärkeimmän merkityksensä 1900-luvun alusta aina 1970-luvulle asti. Etenkin urheilun alkutaipaleella voimistelu ja siihen liittyneet kansalliset liikkeet tarjosivat vastapainon urheilulle, mutta ne sulautuivat lopulta varsin nopeasti osaksi urheilua.

1960-luvulta lähtien liikuntakulttuurin käsitemaailma on laajentunut liikuntaan, liikkumiseen ja erilaisiin liikunnan ja urheilun muihin merkityksiin liittyviin tekijöihin (Kuvio 2). Liikuntakulttuurin sisälle ovat tulleet terveystoimien lisäksi yleisemmät hyvinvointia ja jopa hyvää elämää koskevat perustelut - ja niiden rinnalla on lisääntynyt kansanterveyttä ja -talouttakin sivuava argumentaatio. Tämä on näkynyt myös käsitetasolla, jossa yhdeksi jatkumoksi voi nähdä sen, miten urheilun rinnalle tuli 1960-luvulla kuntourheilu, 1970-luvulla kuntoliikunta ja 1990-luvulla terveystoimiliikunta. 2020-luvulla puhutaan jo pelkästään liikkumisesta. (Tiihonen 2014, 18).

Vastaavasti myös urheilun käsite on laajentunut ja moninaistunut. Urheilua tarkentaviksi määreiksi on aikojen saatossa nostettu rekordi-, eli ennätysurheilu, huippu-urheilu, ammattourheilu, junioriurheilu ja paraurheilu. Tässä selvityksessä käytetään käsitettä organisoitu urheilu, jolla viitataan järjestäytyneeseen urheilutoimintaan erotuksena erilaisesta hönksäilystä ja pelailusta.

KUVIO 2. Liikuntakulttuurin käsitteiden muutokset eri aikakausilla.

1.2.2 Urheiluorganisaatioiden ja lajien lukumäärän kasvu ja eriytyminen

Urheilun järjestökenttä on kasvanut ja moninaistunut koko historiansa ajan. Kun Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto (SVUL) siirtyi vuonna 1931 erikoisliittojen aikaan, muodostivat urheilu (yleisurheilu), voimistelu, hiihto, paini, pyöräily ja pesäpallo yhdessä poikaurheiluliiton kanssa keskusjärjestön. 20 erikoisliiton raja rikottiin vuonna 1961 ja 40 erikoisliiton vuonna 1973. SVUL toiminnan alasajon aikana keskusliitossa oli jäsenenä yhteensä 55 järjestöä, joista 53 voidaan pitää lajin erikoisliittona (Lavikainen ym. 2022, 464–470). Osa lajeista, kuten jalkapallo ja salibandy, eivät olleet SVUL:n jäseniä. Lajien määrän kasvu on kuitenkin jatkunut, sillä vuonna 2023 OKM myönsi valtionavustusta yhteensä 74 lajiliitolle.

Kuinka montaa urheilulajia Suomessa harjoitetaan tänä päivänä? Tarkkaa vastausta on mahdollista antaa, sillä urheilulajin määrittäminen on haastavaa. Onko esimerkiksi yleisurheilu yksi laji vai urheilumuoto, joka koostuu useista lajeista? Jos mäkihyppy on urheilulaji, niin mitä ovat lentomäki, suurmäki ja normaalimäki? (Kanerva & Tikander 2012, 17). Ruotsin urheilun keskusliiton mukaan sen jäsenenä on 71 lajiliittoa ja maassa harrastetaan yli 250 "urheilua" (idrott) (Riksidrottsförbundet 2015, 4). Myös Suomessa "urheilujen" lukumäärä on arviolta samansuuruinen. Kunnat kohtaavat urheilun laajenemisen ja lajien moninaisuuden palkitessaan menestyneitä urheilijoita. Osa kunnista liittyy palkitsemisen ehdoksi esimerkiksi lajin jäsenyyden Suomen Olympiakomiteaan sekä lajin voimassa olevan anti-dopingsopimuksen (esim. Kuopio 2023).

Paikallisella tasolla urheiluseura on kunnan keskeinen yhteistyötaho ja tukemisen kohde. 74 lajiliiton jäsenenä on 8 188 paikallista urheiluseuraa. Eniten jäsenseuroja on Palloliitossa (871), Salibandyliitossa (701), Urheiluliitossa (551), Ratsastajainliitossa (496) sekä Hiihtoliitossa (461). (seuratieokanta 2024). Pääosin seurakentällä menee hyvin ja useimmat seurukset ovat sekä vahvistuneet taloudellisesti että kasvattaneet osallistujamääriä. Lapsista yhdeksän kymmenestä on jossain vaiheessa mukana seuran toiminnassa ennen aikuisikää (Mononen ym. 2016, 28). Toisaalta odotukset seuratoimintaa kohtaan ovat kasvaneet. Seurojen odotetaan osallistuvan aiempaa laajemmin vähän liikkuvien aktivointiin ja uusien väestöryhmien liikuttamiseen.

Seuratoiminnan ammattimaistuminen on kiihtynyt 2000-luvun aikana. Vuonna 2016 seuroissa arvioitiin työskentelevän yli 5 000 päätoimista työntekijää. Osa-aikaisten lukumäärä arvioitiin moninkertaiseksi, noin 28 000 työntekijään. (Koski & Mäenpää 2018, 103). Lajiorientaatio on vahvistunut seurakentässä ainakin osittain luokka- ja kielipoliittisten tekijöiden hiipuesssa toiminnan pontimena. Samalla toimintaan, etenkin kansalliseen kilpailutoimintaan, osallistumisen kustannukset ovat kasvaneet voimakkaasti. Lopulta seurakenttä on monimuotoistunut. Mäenpää ja Korkatti (2012) löysivät yhdeksän erilaista seuratyyppeä: lajin erikoisseura, yleisseura, huippu-urheiluseura, juniouriurheiluseura, aikuisten kilpaurheiluseura, harrasteliikuntaseura, kylä- tai kaupunginosaseura, vammaisurheiluseura sekä irrallinen "kevytseura". (Mäenpää & Korkatti 2012, 17–21). Viime vuosina osa huippu-urheiluseuroista on siirtynyt osakeyhtiöpohjaiseen toimintamalliin.

Urheilun eriytyminen näkyy myös urheilun eri tehtäviin erikoistuneiden instituutioiden ja organisaatioiden muodostumisena. 1900-luvulla suomalainen urheilu rakentui skandinaaviseen kolmiportaiseen urheiluliikemalliin. Urheiluliikkeiden kotipesiksi perustettiin urheiluopistoja. Koska Suomessa toimi useita urheilu- ja voimisteluliikkeitä, nousi myös opistoja ripeästi eri puolelle maata. Opistot toimivat koulutus- ja leirityspaikkoina. Urheiluliikkeiden aikakauden päätyttyä 1990-luvulla valtion otti opistot suojiinsa, niiden nimeksi muutettiin liikunnan koulutuskeskukset. Itsenäisinä toimijoina niistä on kasvanut monimuotoisia liikunnan ja urheilun koulutus- ja palvelukeskuksia.

Urheilun ja koulutuksen yhdistämiseksi on kehitelty urheiluoppilaitoksia 1980-luvulta lähtien. Urheilulukiokokeilu käynnistyi vuonna 1986 ja oppilaitosten valtakunnalliset tehtävät vakinaistettiin 1994. Ammatilliset oppilaitokset seurasivat kehitystä. Tänä päivänä valtakunnallisia urheiluoppilaitoksia on 15 urheilulukiota ja 16 ammatillista oppilaitosta. Peruskouluihin on puolestaan perustettu liikunta- tai urheilupainotteisia luokkia kuntien toimesta. Viimeisessä vaiheessa urheilutoimijat yhdessä kuntien kanssa ovat perustaneet urheiluakatemiaita urheilijoiden kaksoisuran edistämiseksi. Valtakunnallisessa verkostossa on noin 20 akatemiaa ja sen lisäksi toimii joitakin paikallisia ratkaisuja. Akatemiatoiminnan myötä myös korkea-asteen oppilaitokset ovat huomioineet urheilijoiden kaksoisuratarpeita. Suomen Olympiakomitean johdolla käynnistyi huippu-urheilijaystävällisten korkeakoulujen auditointiprosessi vuonna 2023.

Ammattimaistumisen ja kaupallistumisen myötä osa uusista urheilun kentän toimijoista pohjaa toimintansa liiketoimintamalliin. Jääkiekon liigajoukkueet sekä jalkapallon veikkausliigan joukkueet toimivat kaikki yhtiöpohjaisesti. Muissa miesten pääsarjoissa yhtiöseuroja on vielä vähemmistö. Myös naisten liigaurheiluun on perustettu ensimmäisiä osakeyhtiöitä, tai joukkueita on siirretty miesten seuryhtiön alaisuuteen.

Kaiken kaikkiaan 2020-luvulla mahdollisuuksia urheilun toteuttamiseksi on aiempaa enemmän, ja amatöörurheiluajan tiukka sääntely on väistynyt. Nyt uudet urheilulajit organisoituvat joko perinteisesti tai hyödyntävät uusia trendejä ja mahdollisuuksia esimerkiksi kaupallisuuden suhteen. Uudenlaiset yhteydet urheilun ja yhteiskunnan eri osa-alueiden välillä synnyttävät jatkuvasti kirjavoituvaa urheilukenttää. (Itkonen 1996; 2021). Toimintaa puitteistavat päätökset eivät synny enää täysin kotimaassa, vaan esimerkiksi Euroopan Unionin päätöksillä on vaikutuksia myös kansalliseen urheilutoimintaan (Rauste 2024).

2 Organisoitun urheilun tukemisen muodot kunnissa

Kunnat ovat tukeneet urheilua aina Suomen itsenäistymisestä lähtien. Vuodesta 1980 lähtien Liikuntalaki (390/2015) on säädös, johon urheilun ja liikunnan tukemisessa viitataan. Liikunnan ja urheilun yleisten edellytysten luominen paikallistasolla on siinä määritelty kuntien tehtäväksi. Tätä tehtävää kunnat hoitavat rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja, organisoimalla itse liikuntapalveluja sekä tukemalla kansalaistoimintaa, eli urheiluseuroja. Liikuntalaki siis ohjaa kuntia luomaan edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle, mutta antaa kunnille vapauden toteuttaa tehtävä parhaaksi katsomillaan tavoilla ja sopivaksi katsomillaan resursseilla.

Liikuntaa ja urheilua kunnat tukevat suorilla raha-avustuksilla ja erilaisilla välillisillä tukimuodoilla. Organisoitua urheilua eri kokoisissa kunnissa tuetaan vaihtelevasti ja tukea tulee teknisesti neljällä eri tavalla.

Urheiluseurojen ja muiden organisaatioiden toiminnan avustaminen

Kunnilla on pitkä perinne myöntää vuosittain yhdistysmuotoisille seuroille toiminnan tukemiseen yleisavustusta. Yleisavustuksen lisäksi kunnat myöntävät seuroille erilaisia kohdeavustuksia. Osassa kunnista avustetaan myös osakeyhtiömuotoisia urheiluseuroja, urheiluakatemiaita, urheiluoppilaitoksia tai alueellisia tai valtakunnallisia urheilujärjestöjä.

Urheilijoiden, joukkueiden ja valmentajien suora tukeminen

Suurin osa kunnista tukee suoraan myös kunnan urheilijoita, joukkueita tai valmentajia. Kunnat myöntävät vaihtelevasti erilaisia kohdeavustuksia muun muassa kilpailumatkoihin, valmennusleireihin ja valmentajien koulutuksiin. Moni kunta palkitsee menestyneitä urheilijoita palkkiosääntöjen mukaisilla raha-avustuksilla ja tämän lisäksi parhaita arvokisojen menestyjiä voidaan palkita vielä kertaluonteisilla erillispäätöksillä. Osassa kuntia parhaille urheilijoille on myönnetty vapautus kunnan liikuntaolosuhteiden käyttömaksuista. Kunnat tai niiden pääomistamat konserniyhtiöt voivat myös solmia erilaisia markkinointi- ja yhteistyösopimuksia yksittäisten urheilijoiden tai joukkueiden tukemiseksi.

Urheilun olosuhteiden rakentaminen, ylläpito ja käytön subventiot

Urheilun olosuhteiden rakentaminen, ylläpito ja käytön subventio ovat merkittävä osa kuntien tukea organisoidulle urheilulle. Kunnat rakentavat aika ajoin urheilulle uusia harjoittelu- ja tapahtumaolosuhteita tai parantavat korjaamalla olemassa olevia olosuhteita. Näiden lisäksi kunnat ostavat vuosittain eri lajien urheilussa tarvittavia välineitä ja varusteita. Kaikissa kunnissa urheilutoiminnasta perittävät käyttömaksut ovat käyttökustannuksia pienemmät eli kunnat subventoivat urheiluolosuhteiden käyttöä (Ks. Karimäki 2024). Yhä useampi kunta avustaa myös seuroja yksityisten liikuntaolosuhteiden käyttämisestä aiheutuvista kuluista.

Urheilutapahtumien tukeminen

Kunnissa järjestetään vuosittain suuri määrä urheilun kilpailuja, otteluita, turnauksia ja näytöksiä. Kunnat tukevat kaikkia tapahtumia subventoiduilla tilavuokrilla, mutta yhä useampi kunta tukee suurempia tapahtumiaan myös erikseen. Suurimmille tapahtumille voidaan myöntää suoria raha-avustuksia tai niiden järjestämiseksi kunta lupaa toteuttaa sisäisenä työnä tapahtuman vaatimia järjestelyjä. Suurimpiin kuntiin on viime vuosina perustettu myös erillisiä tapahtumatointistoja tukemaan tapahtumien hakemista, viestintää, markkinointia ja järjestämistä.

3 Hankkeen toteutus ja aineistot

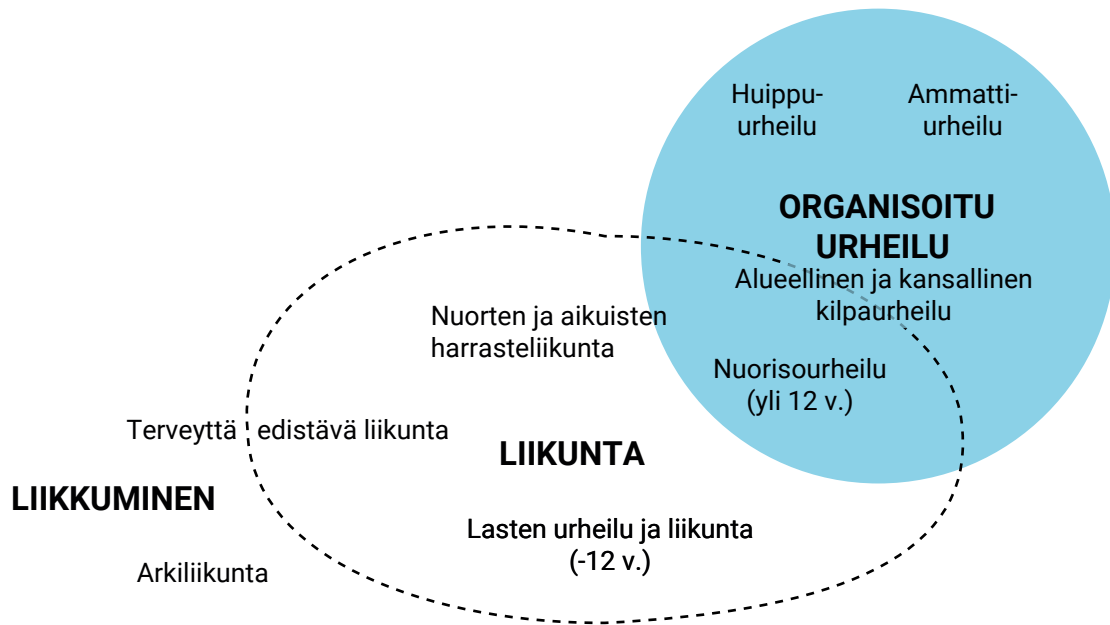
Hanke toteutettiin Huippu-urheiluinstituutti KIHUn ja Liikunnan asiantuntijapalvelut Pasi Mäenpää ky:n yhteistyönä. Hanke sai alkunsa keväällä 2023, kun SLA:n hallitus vieraili Jyväskylässä. Keskusteluissa nousi esille urheilun asema ja tukimuodot kunnissa sekä liikunnan eri muotoihin verrattuna vähäinen tutkimus- ja selvitystoiminta aiheen ympärillä.

Yhteistuumiin päätettiin tarttua aiheeseen. Aluksi kartoitettiin aiheen parissa tehtyjä selvityksiä ja tutkimuksia ja todettiin että kuntien roolia suomalaisessa liikuntakulttuurissa on tutkittu erityisesti historian näkökulmasta (esim. Ilmanen 1995). 2000-luvulla kunnallisen liikuntatoimen roolia ja muutosta on tulkittu aiempaa useammin liikuntapalvelujen tuottamisen ja tukemisen näkökulmista (Karimäki ym. 2004). Lopulta 2010-luvun aikana erilaiset kohdennetut konsultointi- ja selvitystyöt ovat vallanneet alaa (Mäenpää & Karimäki 2021; Mäenpää 2022a; 2022b). Erityisesti kilpa- ja huippu-urheiluun liittyviä kokonaisvaltaisempia analyysejä ei ole kuntatasolla tehty 2000-luvulla.

Hankkeen taustoittamiseksi toteutettiin lisäksi neljä haastattelua kuntien (Forssa, Jyväskylä, Muurame, Turku) liikunnasta vastaavien viranhaltijoille. Hankkeen käynnistämiseksi organisoitiin työseminaari Jämsän Himoksella 17-18.8.2023, jossa käytiin ajatusvaihtoa Jämsän ja Kotkan kaupunkien liikuntajohdon, urheilutoimijoiden ja selvityksen tekijöiden välillä.

Organisoidulla urheilulla tarkoitamme selvityksessä nuorten, yli 12-vuotiaiden, sekä aikuisten kilpaurheilua, joka voi tapahtua alueellisella, valtakunnallisella tai kansainvälisellä tasolla. Urheilun keskeiset osa-alueet ovat: harjoittelu, kilpailu sekä niihin liittyvät erilaiset tapahtumat ja leirit. Toiminnan perusyksiköitä ovat paikallisella tasolla rekisteröidyt yhdistykset (urheiluseura ry). Julkisuudessa näkyvimät osa-alueet muodostavat huippu- ja ammattuurheilu, joiden organisointiin osallistuvat suurimmissa yleisölajeissa yrityspohjaiset urheiluseurat (urheiluseura oy). Kansainväliseen menestykseen tähtäävästä huippu-urheilusta vastaavat kansalliset lajiliitot (74 kpl) sekä Suomen Olympiakomitea, joiden työn tukena toimii paikallisia ja alueellisia urheilukatemiaita sekä urheilun tarpeeseen syntyneitä tahoja, kuten urheiluopistot valmennuskeskukseksi.

Kuviossa 3 on kuvattu organisoidun urheilun keskeiset alakäsitteet sekä urheilun suhde liikuntaan ja liikkumiseen. Kuntaorganisaation näkökulmasta organisoidun urheilun ja liikunnan täydellinen erottaminen lienee mahdotonta, etenkin lasten ja nuorten liikunnan ja kilpaurheilun rajamailla.

KUVIO 3. Organisoitun urheilun kokonaisuus selvityksessä sekä suhde liikuntaan ja liikkumiseen.

Hankkeen aineisto koottiin viidestä eri lähteestä. Ensimmäiseksi kerättiin jokaisen tutkimusjoukkoon kuuluneen kunnan (n=96) strategiat sekä urheiluun tai liikuntaan liittyvät uusimmat alaohjelmat kuntien verkkosivuilta ja niiden sisältöä analysoitiin ”urheilu”-käsitteen avulla. Kunnat luokiteltiin strategiamittarissa neljään eri ryhmään tarkastelemalla pelkästään kunnan strategisia kirjauksia urheilusta.

Toiseksi toteutettiin kaikille Manner-Suomen yli 10 000 asukkaan kunnille (n=96) sähköinen puolistrukturoitu kysely 23.10 – 10.11.2023 välisenä aikana. Kysely kohdennettiin kunnan liikunnasta vastaavalle viranhaltijalle. Vastaajien sähköpostiosoitteet koottiin kuntien internet-sivuilta. Kyselyssä oli yhteensä 33 kysymystä: 25 varsinaista kysymystä sekä 0–8 jatkokysymystä vastaajan valintojen mukaan. Kyselyyn vastasi puolet, 50 % (n=48) kunnista, annetun vastausajan puitteissa. Kyselyyn vastanneista henkilöistä naisia oli 54 % ja miehiä 46 %. Vastaajilla oli keskimäärin 8,1 vuoden kokemus työstä liikunnasta vastaavana viranhaltijana kunnissa. Erilaisia tehtävänimekkeitä ja yhdistelmävirkoja (esim. liikunta- ja vapaa-aikapäällikkö) oli runsaasti. Ne luokiteltiin kolmeen luokkaan: 1) johtajat 27 %, 2) päälliköt 57 % sekä 3) muut 16 %. Muita nimekkeitä olivat osallisuus- ja liikuntakoordinaattori, kehittämisasiantuntija, erityissuunnittelija, hyvinvointi- ja liikuntakoordinaattori sekä liikunnanohjaaja.

Kolmanneksi valittiin kolme kuntaa konkretisoimaan ja kuvaamaan urheilun erilaisia toimintaympäristöjä ja kuntien eriytynyttä tapaa tukea organisoitua urheilua. Kunnat olivat: Oulu, Kontiolahti ja Hyvinkää. Jokaisesta kunnasta haastateltiin kaksi kunnan ja kaksi urheiluseurojen edustajaa. Haastattelujen teemat olivat: 1) Tarkennuksia organisoitun urheilun tilannekuvaan kunnassa, 2) Suurimmat onnistumiset ja haasteet urheilun toimijoiden ja kunnan välisessä yhteistyössä ja 3) Tulevaisuus – mahdolliset kehitys- ja muutostarpeet kunnan strategiseen ja operatiiviseen rooliin organisoitun urheilun tukena. Teemahaastattelut ja muu kuntakohtainen aineiston keruu toteutettiin tammi- ja helmikuun 2024 aikana.

Neljänneksi haastateltiin kolmen eri kunnan poliittista luottamusjohtajaa täydentämään tietoja ja arvioita koskien urheiluasioiden valmistelua ja päätöksentekoa kunnissa. Haastattelut toteutettiin 3.-5.3.2024. Kaikki haastellut henkilöt on esitelty liitteessä 1. Viidenneksi selvitettiin 50 kunnan internet-sivuilta kunnan viranhaltijoiden sekä kuntaelinten tekemiä urheiluun liittyviä taloudellisia tukipäätöksiä vuosilta 2022 ja 2023.

Hankkeen aineistot analysoitiin kustakin osa-alueesta vastanneen henkilön toimesta. Eri aineistojen ja koko hankkeen tuloksia ja johtopäätöksiä laadittiin Vierumäellä 14-15.3.2024 hankkeen seminaarissa. Lisäksi hankkeen tuloksista pidettiin SLA:n isännöimä webinaari 13.5.2024.

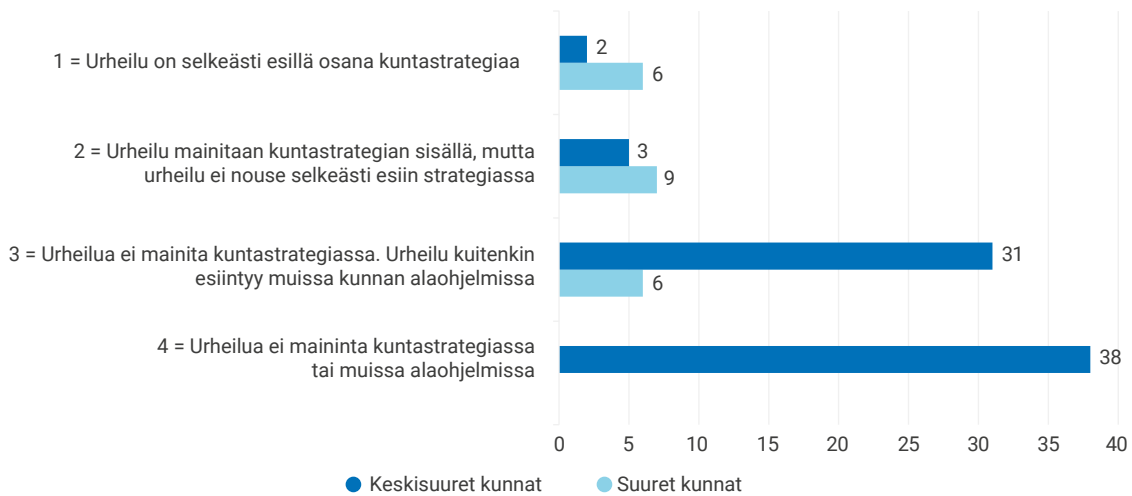

4 Hankkeen tulokset

4.1 ORGANISOITU URHEILU KUNTASTRATEGIOISSA JA KUNNAN MUISSA SUUNNITELMISSA

Kuntastrategiat määrittelevät kuntien pitkän aikavälin keskeisimpiä tavoitteita ja toimivat lakisääteisenä tukena kunnan päätöksenteolle. Tyypillisesti päästrategiat linjaavat pitkän aikavälin suunnitelmia hyvinvoinnin sekä alueen elinvoimaisuuden kehittämiseen. Kunnat laativat lisäksi erillisiä poikkihallinnollisia toteuttamis- ja kehittämishoelmia tuomaan konkretiaa kuntastrategian sisäisiin linjauksiin. (Kuntaliitto 2024).

Tässä luvussa tarkastellaan kilpa- ja huippu-urheilun roolia kuntien strategisissa suunnitelmissa. Muodostettu strategiamittari ryhmittelee kaikki yli 10 000 asukkaan kunnat (n=96) neljään eri luokkaan organisoidun urheilun näkyvyyden perusteella (Kuvio 4). Kunnat on ryhmitelty tarkastelemalla pelkästään kunnan strategisia kirjauksia urheilusta, kuntastrategian tai toissijaisesti mahdollisten alaohjelmien kautta. Tarkastelu on toteutettu kevään 2024 aikana. On tärkeää huomioida, että kunnan suunnitelmien ja todellisen resurssoinnin välille ei ole aina muodostettavissa suoraa loogista yhteyttä. Kuntakohtainen ryhmittely strategisten kirjausten perusteella on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 2.

KUVIO 4. Kuntien ryhmittely strategisten kirjausten näkyvyyden perusteella, n=95.

Strategia-analyysin perusteella urheilu mainitaan kuntastrategian sisällä hieman yli 20 prosentissa tarkastelun 95 kunnasta. Kunnista kahdeksassa organisoidun urheilun asiat näyttäytyvät selkeimmin kuntastrategian sisällä edistettävänä teemana (ryhmä 1). Urheilun näkyvyys ilmenee erillisinä toimeenpanevina kehitysohjelmina organisoidun urheilun strategisten kirjausten edistämiseksi. Näistä kunnista kuusi (Espoo, Tampere, Jyväskylä, Lahti, Kuopio & Joensuu) ovat kooltaan suuria yli 75 000 asukkaan ja kaksi (Imatra & Sotkamo) keskisuuria alle 30 000 asukkaan kuntia. Suurin osa profiloit itsensä alueellisesti elinvoimaisina urheilukaupunkeina, mikä näkyy erityisesti urheilumatkailun ja tapahtumatoiminnan korostamisena. Kuntastrategioissa

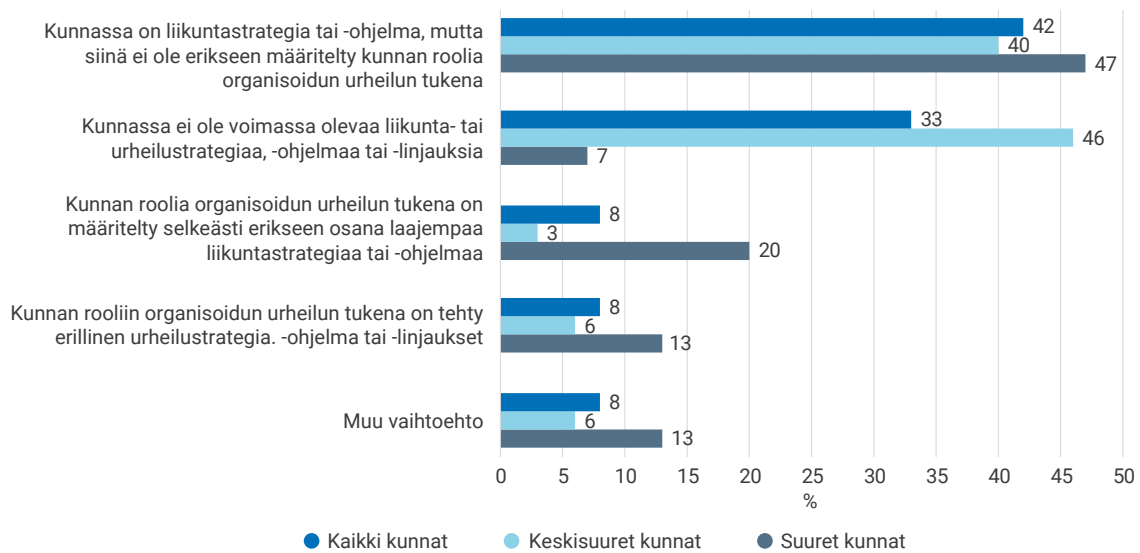
esitellään myös kunnan paikallista urheilumenestystä tai alueellisesti keskeisiä urheilun olosuhteita. Kuntaesimerkkinä Lahti on kirjannut urheilumatkailun ja tapahtumatoiminnan pitkäjänteisen kehittämisen Päijät-Hämeen alueelliseksi painopisteeksi:

“Olemassa olevaa ylivoimaa matkailun kehittämiseksi tarjoaa ympärivuotinen ja vahva liikunta- ja urheilumatkailu. Vahvojen urheiluopistojen kautta liikunnan ja urheilun osaaminen ja puitteet ovat kunnossa.” (Lahti 2024).

Yhteensä 12 kunnassa urheilu esiintyy yksittäisinä mainintoina kuntastrategiassa, mutta tämä ei nouse aivan yhtä selkeästi edistettävänä kokonaisuutena (ryhmä 2). Kunnista kahdeksan (Helsinki, Oulu, Turku, Pori, Seinäjoki, Rovaniemi, Mikkeli ja Salo) ovat suuria yli 50 000 asukkaan kuntia ja neljä (Hyvinkää, Tornio, Pietarsaari ja Eura) keskisuuria kuntia. Urheilu mainitaan moninaisissa eri yhteyksissä seuratoiminnan elinvoimaisuuden, tapahtumien järjestämisen ja urheilun ja liikunnan olosuhteiden kehittämisen näkökulmista.

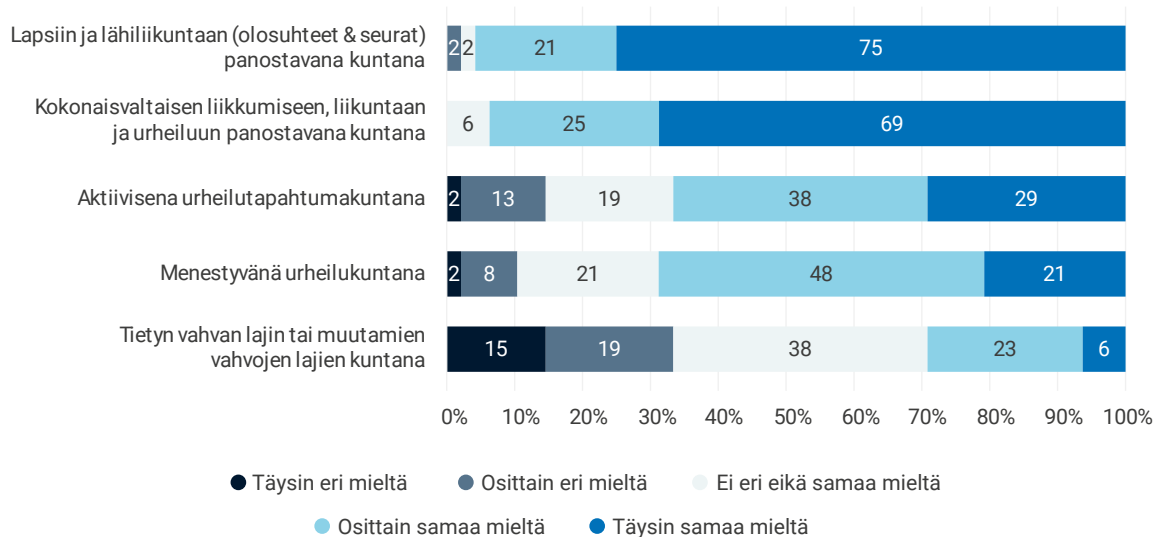
Kaikkiaan lähes 80 prosentissa suurista ja keskisuurista kunnista ei ole mainittu sanallakaan urheilusta kunnan päästrategiassa. Kuitenkin yhteensä 37 kuntaa käsittelevät urheilua vaihtelevalla laajuudella erillisten alaohjelmien kautta (ryhmä 3). Kunnista kuusi ovat suuria yli 50 000 asukkaan kuntia ja loput 31 kuntaa pienempiä keskisuuria kuntia. Tyypillisimmin urheilu esiintyy kuntien alaohjelmissa liikunta- ja hyvinvointiohjelmien sisällä, mutta osassa kunnista urheilua käsitellään myös työkaluna matkailu-, vetovoima- ja yrittäjyysohjelmien edistämiseksi. Yhteensä 38 kunnasta ei löydy lainkaan mainintoja urheilusta niin kuntastrategiassa tai muissa keskeisissä alaohjelmissa (ryhmä 4). Näistä kunnista jokainen on kooltaan alle 40 000 asukkaan kuntia ja moni sijaitsee kehyskuntana suuremman kaupungin läheisyydessä. Kunnat keskittävät strategiset resurssinsa tyypillisesti kuntalaisten matalan kynnyksen harrastus- ja liikkumismahdollisuuksien edistämiseen.

Kunnan liikuntatoimen johdolle suunnatun kyselyn tulokset mukailevat osaltaan strategiamittarin tulkintoja kunnan koon merkityksestä urheilun strategiselle asemalle. Lähes puolet (46 %) keskisuurista kunnista eivät omaa voimassa olevaa liikunta- tai urheilustrategiaa, -ohjelmaa tai -linjauksia. Kooltaan suuremmat kunnat ovatkin todennäköisemmin määritelleet rooliaan organisoidun urheilun tukena erillisten alaohjelmien kautta (Kuvio 5). Muita avstauksia olivat kunnan liikuntapaikkasuunnitelma sekä liikkumisohjelma.

KUVIO 5. Kunnan roolin määrittely kuntastrategiaan alemmilla tasoilla, %.
(Valitkaa vaihtoehto, joka parhaiten vastaa kuntanne nykyistä tilannetta),
(n=48)

Kyselyssä kunnan liikuntajohtajilta kysyttiin myös arvioita siitä, millaisena liikunta- ja urheilukuntana kunta haluaa profiloitua. Vastaajille tarjottiin viisi erilaista vaihtoehtoa, joita he arvoivat liikert-asteikolla. Lähes kaikki vastaajat arvioivat oman kuntansa haluavan profiloitua lapsiin ja lähiliikuntaan sekä kokonaisvaltaisesti liikkumiseen, liikuntaan ja urheiluun panostavana kuntana (Kuvio 6). Kuntakokojen välillä ei löytynyt suuria eroja näiden vaihtoehtojen arvioinnissa. Sen sijaan eroja löytyi aktiivisen tapahtumakunnan ja menestyvän urheilukunnan profiilin arvioinnissa. Keskiarvoisesti noin kaksikolmasosaa kunnista arvioi olevansa täysin tai jossain määrin samaa mieltä väitteiden kuntamme haluaa profiloitua ”aktiivisena urheilutapahtumakuntana” tai ”menestyvänä urheilukuntana”. Suurista kunnista aktiivisena urheilutapahtumakunta halusi profiloitua 93 % vastaajista ja keskisuurista vain 54 %. Samansuuntaisesti menestyvänä urheilukuntana halusi profiloitua 86 % suurista ja 61 % keskisuurista kunnista. Profiloituminen tietyn vahvan lajin tai muutamien vahvojen lajien urheilukuntana sai väitteistä vähiten tukea (29 %).

KUVIO 6. Millaisena liikunta- ja urheilukuntana kuntanne haluaa profiloitua, (n=48).

Yhteenvetona voidaan todeta kilpa- ja huippu-urheilun esiintyvän kunnassa varsin harvoin selkeästi edistettävänä strategisena tavoitteena. Organisoitun urheilun rooli ja painoarvo korostuu kooltaan suurimmissa kunnissa, jotka pyrkivät näyttämään elinvoimaisina kaupunkeina kansallisella ja jopa kansainvälisellä tasolla. Strategioita tulkittaessa on kuitenkin huomioitava, että vaikka kilpa- ja huippu-urheilun teemoja ei ole aina suoranaisesti kirjattu kunnan päästrategiaan, voidaan niitä edistää myös epäsuorasti muun muassa hyvinvointia, liikuntaa ja elinvoimaa käsittelevien alaohjelmien kautta.

4.2 KUNTIEN TUKIMUODOT ORGANISOITUUN URHEILUUN

Kuntien tukimuotoja urheiluun analysoitiin kyselyn vastausten pohjalta. Kyselyyn vastanneista kunnista 15:ssä (31 %) oli yli 50 000 asukasta ja 33:ssa (69 %) asukasluku oli 10 000–50 000. Tuloksia esitellään kaikkien vastanneiden kuntien keskiarvona sekä suurten (n=15) ja keskisuurten (n=33) kuntien välisinä eroina. Eri tukimuotojen kyselytulosten jälkeen esitellään myös muutamia erillisiä poimintoja ja esimerkkejä yksittäisten kuntien tukipäätöksistä.

Keskisuurten kuntien asukasluvun keskiarvoksi muodostui vajaat 21 000 asukasta ja kunnissa oli keskimäärin 35 rekisteröityä urheilu- ja liikuntaseuraa (Taulukko 2). Vastaavasti suurissa kunnissa asukkaita oli keskimäärin 128 600 ja seuroja 184 kappaletta.

TAULUKKO 2. Keskisuurten ja suurten kuntien keskimääräiset asukasluvut ja seurojen lukumäärät, (n=48).

	Keskisuuret kunnat (n=33)	Suuret kunnat (n=15)
Asukasluku, keskiarvo / mediaani	20 820 / 16 460	128 600 / 77 510
Seurojen lukumäärä, keskiarvo / mediaani	35 / 30	184 / 122

4.2.1 Urheilun toimijat kunnissa

Suurten ja keskisuurten kuntien välillä on merkittävä ero erilaisten kilpa- ja huippu-urheiluun liittyvien instituutioiden suhteen (Taulukko 3). Urheilupainotteinen yläkoulu ja usean lajin kattava urheiluakatemia löytyi lähes jokaisesta suuresta kunnasta ja noin joka neljännessä keskisuurista kunnasta. Valtakunnallinen urheilulukio ja valmennuspalveluja tarjoava yritys oli yli puolessa suurista kunnista. Keskisuurista kunnista löytyi joka kolmannelta kunnan omalla päätöksellä perustettu urheilu- tai liikuntapainotteinen lukio. Lisäksi muina urheiluinstituutioina mainittiin liikuntaan ja urheiluun erikoistuneita tutkimuskeskuksia.

TAULUKKO 3. Kilpa- ja huippu-urheiluinstituutiot kunnissa, %.

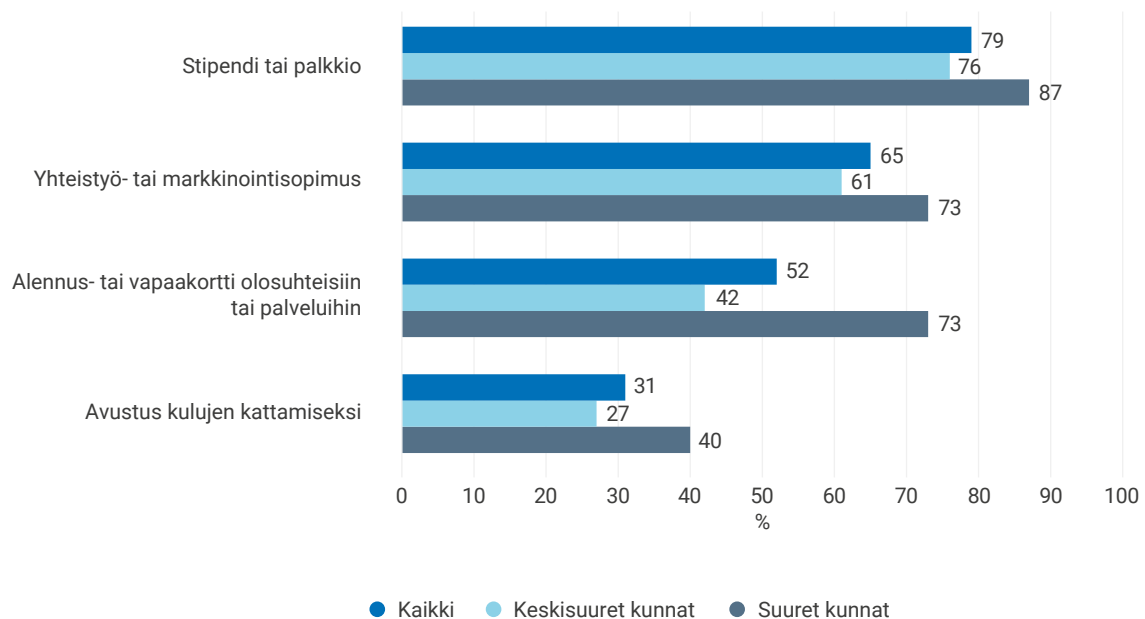
	Kaikki kunnat (n=48)	Suuret Kunnat (n=15)	Keskisuuret kunnat (n=33)
Urheilupainotteinen yläkoulu	46 %	87 %	27 %
Urheiluakatemia	44 %	87 %	24 %
Urheilu- tai liikuntapainotteinen lukio	35 %	40 %	33 %
Urheilun valmennuspalveluja tarjoava yritys	27 %	53 %	15 %
Valtakunnallinen urheilulukio	19 %	53 %	3 %
Valmennuskeskus	13 %	27 %	6 %
Toisen asteen ammatillinen urheiluoppilaitos	10 %	27 %	3 %
Urheilupainotteinen alakoulu	6 %	20 %	0 %
Urheiluopisto	6 %	20 %	0 %

4.2.2 Tuki urheilijoille ja valmentajille

Kunnat tukevat urheilijoita laajalla rintamalla. Yleisin tapa on palkita menestyneet urheilijat stipendillä tai palkkioilla (Kuvio 7). Kyseinen malli oli käytössä neljässä viidestä (79 %) kyselyyn vastanneessa kunnassa. Kaksi kolmasosaa (65 %) kunnista teki urheilijoiden kanssa yhteistyötä tai markkinointisopimuksia. Ero suurten ja keskisuurten kuntien välillä oli vain 10 prosenttiyksikköä. Alennus- tai vapaakortti olosuhteisiin oli käytössä 73 % suurista ja 42 % keskisuurista kunnista. Lisäksi 31 % kunnista myönsi avustusta kulujen kattamiseksi.

Muina tukimuotoina mainittiin urheilulähettiläs, vapaalippuja uimahalliin sekä asiantuntijapalvelut urheiluakatemiasta. Kuntien päätösasiakirjoista käy ilmi, että menestyneitä urheilijoita palkitaan suurimassa osassa kuntia laajalla rintamalla. Esimerkiksi Kuopio palkitsi yhteensä 23 menestynyttä urheilijaa 500–7 500 euron arvoisilla stipendeillä vuonna 2023 (Kuopio 2023). Osalla kunnista on taulukot, jossa menestys eri tasoilla ja sarjoissa on luokiteltu ja stipendeille on annettu euromääräiset arvot (esim. Forssa 2023). Porissa menestynyt uimari Matti Mattson toimii kaupungin urheilulähettiläänä (Pori 2024). Osassa kuntien urheilijoiden palkitsemisen yhteydessä palkitaan myös valmentajia ja muuten aktiiveja liikunta- ja urheilutoimijoita.

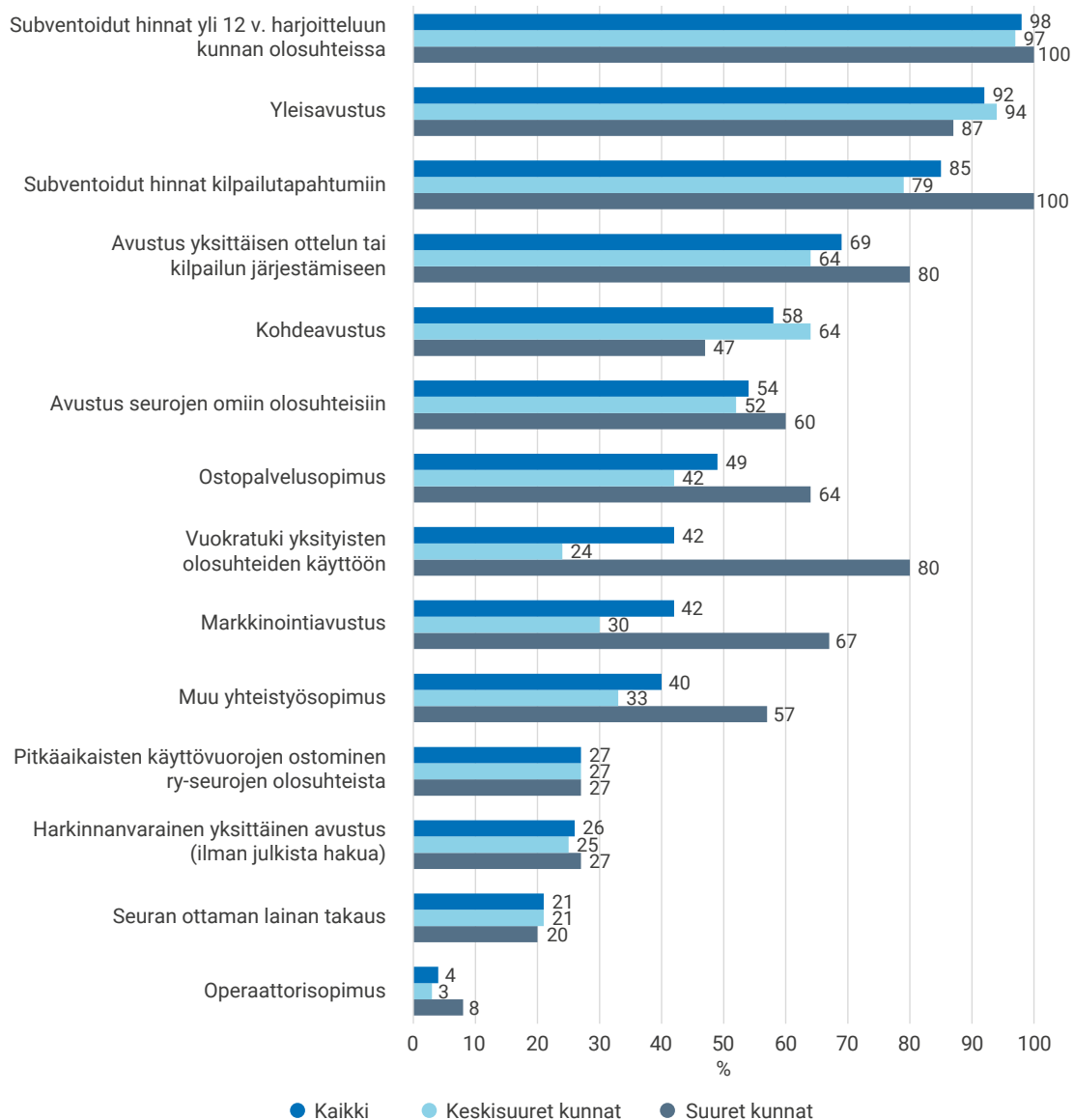
Kyselyyn vastanneista kunnista lähes kaksikolmasosaa (62 %) ilmoitti tukevansa myös valmentajia. Eniten tuettiin valmentajia koulutusavustuksella (42 %) ja stipendeillä (24 %). Suurissa kunnissa valmentajat saivat (47 %) vapaakortin kunnan olosuhteisiin. Yksi kunta toimi lisäksi nuorten Olympiavalmentajan palkkaajana.

KUVIO 7. Kunnan tukimuodot suoraan urheilijoille, %.

4.2.3 Tuki yhdistysmuotoisille urheiluseuroille

Kuntien tuki rekisteröidyille urheiluseuroille muodostaa yhden suomalaisen urheilun perinteisimmistä tukimuodoista. On yleisesti tiedossa, että kunnat jakavat erilaisia avustuksia ja tukevat urheiluseurojen toimintaa rakentamalla ja ylläpitämällä olosuhteita, joita seurat voivat käyttää joko täysin ilmaisesti tai subventoidusti. Kyselyssä tiedusteltiin kuntien tukea yhteensä 14 erilaiseen tukimuotoon (Kuvio 8).

KUVIO 8. Kuntien tukimuodot urheiluseuroille (rekisteröidyt yhdistykset), %.

Subventiot urheiluolosuhteiden käyttökuluista

Lähes kaikki kunnat subventoivat yli 12-vuotiaiden harjoittelua kunnan omistamissa olosuhteissa. Samoin kaikki suuret kunnat subventoivat kilpailutapahtumien olosuhteita ja neljä viidestä suuresta kunnasta avusti myös yksittäisiä otteluita tai kilpailuita. Keskisuurten kuntien osalta vastaavat prosenttiosuudet jäivät hieman matalammaksi. Tapahtumaolosuhteiden subventointi oli 79 % ja itse ottelun tai kilpailun avustus 64 %.

Esimerkkinä subventioista Lahden kaupunki laski ja arvioi urheiluseurojen liikuntaolosuhteiden käytön kokonaiskustannuksia vuodelta 2018. Tilojen käytön kokonaiskustannukset olivat 5 043 628 euroa ja seurat maksoivat tilavuokraa käytöstä 950 000 euroa eli Lahden kaupunki subventoi tilojen käytöstä seuroille vuonna 2018 yhteensä 4 093 028 euroa (Mäkelä 2019, ks myös Karimäki 2024).

Avustukset urheilutapahtumiin

Yksittäistä urheilutapahtumaa, kilpailua tai ottelua, tuki 69 % vastanneista kunnista. Suurissa kaupungeissa osuus oli 80 % ja keskisuurissa 64 %. Kuntien suorat avustukset suur tapahtumiin päätetään yhä useammin joko kunnanvaltuustossa tai -hallituksessa tai erillisen tapahtumayksikön /-toimiston määrärahojen puitteissa. Esimerkiksi Seinäjoen kaupungissa tapahtuma-avustuksista päätetään elinvoimalautakunnassa, jolle päätöksiä valmistelee tapahtuma-avustusten arviointiryhmä. Tähän kuuluvat liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimien johtajat, markkinointipäällikkö, tapahtumakoordinaattori sekä edustajat Visit Seinäjoki ja Into Seinäjoki Oy organisaatioista.

Tuettavat tapahtumat on jaoteltu kolmeen luokkaan: 1) suuret valtakunnalliset tapahtumat, 2) keskisuuret valtakunnalliset tapahtumat sekä 3) alueellisesti merkittävät valtakunnalliset tapahtumat. (Seinäjoki 2023a). Vuodelle 2024 talousarviossa on alustavasti lautakuntakäsittelyssä varattu rahoitusta tapahtumille yhteensä 270 000 euroa, josta 120 000 euroa yhteistyösopimuksiin, 110 000 euroa yrityspohjaisten tapahtumien ja 40 000 euroa yhdistyspohjaisten tapahtumien tukemiseen (Seinäjoki 2023b). Seinäjoki Urheilu on kulttuurin jälkeen toiseksi suurin avustusten kohde. Esimerkiksi vuoden 2023 osalta lautakunta päätti yhteensä noin 125 000 euron tapahtuma-avustuksista, joista noin 25 000 euroa kohdistui urheilutapahtumiin (Seinäjoki 2023c).

Käytännössä tapahtumia edistetään kunnan tapahtumat -tulosityksikössä, jonka tehtäviä ovat: tapahtumakaupunki -imagon vahvistaminen ja ympärivuotisen tapahtumatoiminnan tavoitteellinen kehittäminen eri yhteistyötahojen kanssa, tapahtumanjärjestäjille suunnattujen palvelujen tunnistaminen ja kehittäminen, tapahtuma-alustojen kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, tapahtumien kanssa tehtävien yhteistyösopimusten valmistelu ja neuvotteluihin osallistuminen sekä tilapäiset tapahtumiin liittyvät luvat (Seinäjoki 2023b).

Yleisavustukset

Yleisavustusta urheiluseuroille myönsi 92 % vastanneista kunnista. Lisäksi ainakin muutama kunta jakoi yleisavustuksen kaltaista tukea ohjaaja- ja valmentaja-avustuksen nimellä. Käytännössä siis lähes kaikki kunnat myönsivät yleisavustusta seuroille. Avustus on ainakin symbolisesti tärkeä, sillä se on avustus, jonka seura saa itse kohdentaa omaan toimintaansa.

Taulukkoon 4. on koottu esimerkkejä eri kuntien seuroille myöntämistä yleisavustuksista. Yhteensä kuntien avustuspäätösten kartoituksessa löydettiin 45 suuren tai keskisuuren kunnan seurojen yleisavustukset vuodelle 2023. Niiden yhteenlaskettu summa oli 8,3 miljoonaa euroa. Karkeasti arvioiden kaikki Suomen kunnat jakavat yleisavustusta noin 20–25 miljoonaa euroa vuodessa. Selvästi suurin osa avustuksista kohdentuu perinteisille urheiluseuroille, mutta myös muut liikuntajärjestöt, kuten erityisliikuntajärjestöt, ovat usein tuensaajia.

Taulukon kunnista euromääräisesti eniten avustusta myönnettiin Helsingissä ja Espoossa, yli 1,5 miljoonaa euroa. Pienimmät avustukset olivat Kemissä (13250 €). Kun avustus suhteutettiin avustettavien seurojen lukumäärään, nousivat eniten avustaviksi Espoo (18 708 €/seura), Tampere (8929 €/seura) ja Naantali (8706 €/seura). Vähiten avustusta seuraa kohden jaettiin Jyväskylässä (1303 €/seura) ja Kouvolassa (1731 €/seura).

TAULUKKO 4. Esimerkkejä kuntien yleisavustuksista urheiluseuroille 2023; avustusmäärä (€), avustettujen seurojen lukumäärä sekä keskimääräinen avustus / seura (€). LÄHTEET: Tiedot kerätty kuntien internet-sivujen päätöksenteko -hakupalveluista.

Kunta	Yleisavustus	Avustettujen seurojen lkm	Avustus / seura
Kouvola	105 600 €	61	1 731 €
Järvenpää	55 000 €	28	1 964 €
Naantali	148 000 €	17	8 706 €
Raahe	60 300 €	36	1 675 €
Alavus	34 000 €	13	2 615 €
Rauma	116 200 €	28	4 150 €
Kemi	13 250 €	7	1 893 €
Raisio	71 000 €	16	4 438 €
Vaasa	180 700 €	51	3 543 €
Helsinki	1 930 754 €	282	6 847 €
Jyväskylä	136 800 €	105	1 303 €
Porvoo	260 000 €	69	3 768 €
Pori	310 700 €	65	4 780 €
Vihti	107 000 €	24	4 458 €
Kajaani	161 100 €	34	4 738 €
Espoo	1 403 114 €	75	18 708 €
Tampere	759 000 €	85	8 929 €
Vantaa	400 000 €	72	5 556 €
Oulu	230 000 €	90	2 556 €

Kohdeavustus

Kuntien jakamia kohdeavustuksia on useita eri muotoisia. Ohjaaja- ja valmentaja-avustukset, koulutusavustukset sekä suunnistuksen kartta-avustukset ovat perinteisiä kohdeavustuksia. Periaatteessa kunnat voivat myöntää ja myöntävät kohdeavustuksia myös muihin perusteltuihin kohteisiin, esimerkiksi tapahtumiin, seuran toiminnan käynnistämiseen sekä liikuntatiloihin. Kyselyyn vastanneista kunnista 58 % ilmoitti myöntävänsä kohdeavustuksia. Osuus oli korkeampi (64 %) keskisuurten kuntien kohdalla. Suurista kunnista kohdeavustuksia myönsi 47 %. Jos yleisavustuksiin myönnettävät kokonaissummat olivat satojatuhansia euroja, myönnettiin kohdeavustuksina yleensä huomattavasti pienempiä summia. Helsingin kaupunki allokoii liikunnan kohdeavustuksiin vuodelle 2023 enintään 111 000 euroa sekä lisäksi suunnistuskartta-avustuksiin enintään 40 000 euroa. Vastaavasti Joensuussa kohdeavustusluonteiset avustukset luokiteltiin koulutusavustukseen (19 000 €), kartta-avustukseen (28 000 €) sekä erikseen päätettäviin avustuksiin (13 500 €) (Joensuu 2023). Kontiolahdella tukea jaetaan yleisavustuksen (35 000 €) lisäksi koulutusavustuksiin (1 400 €) ja vuokra-avustuksiin (18 980 €) (Kontiolahti 2023).

Olosuhdeavustukset

Kuntien epäsuora tuki seurojen käyttämiin olosuhteisiin muodostaa taloudelliselta arvoltaan suurimman tuen urheiluun, mutta kunnat tukevat urheiluseuroja myös suoraan taloudellisesti joko olosuhteiden käytössä, vuokraamisessa tai rakentamisessa. Kyselyssä 54 % vastanneista kunnista avusti seuroja niiden omissa olosuhteissa ja 42 % myönsi vuokratukea yksityisten olosuhteiden käyttöön. Suurissa kunnissa tukea myöntäneiden osuus oli peräti 80 %. Noin neljäsosa kunnista (27 %) oli ostanut pitkäaikaisesti käyttövuoroja ry-seurojen omistamista olosuhteista. Lisäksi viidennes kunnista oli myöntänyt lainan takauksen seuroille. Useimmiten laina liittyy olosuhteiden rakentamiseen tai peruskorjaukseen. Viime vuosina etenkin jäähallien käyttökustannukset ovat nousseet voimakkaasti ja useat kunnat ovat tukeneet joko halliyhtiötä tai hallia käyttäviä seuroja avustuksilla (ks. esim. Raisio 2023; Ylöjärvi 2023).

Osa kunnista on yhtiöittänyt liikunta- ja urheiluolosuhteita. Esimerkiksi Hämeenlinnan liikuntahallit oy kattaa kahdeksan kaupungin omistuksessa olevan liikuntapaikan kokonaisuuden. Yhtiö on 100 % kunnan omistama, mutta yhtiössä mukana olevien yksittäisten urheilupaikkojen omistajina on myös muita kuin Hämeenlinnan kunta. Yhtiö liikevaihto oli tilikaudelle 2023 yhteensä 2,8 miljoonaa euroa. Yhtiö työllisti 39 henkeä. Yhtiön perustamisen tarkoituksena oli keskittää kaupungin liikuntakiinteistöjen omistus ja hallinta yhteen kokonaisuuteen. (Hämeenlinnan kaupunki uutiset 1.12.2015).

Markkinointi- ja yhteistyösopimukset

Suurista kunnista kaksikolmasosa (67 %) oli avustanut seuroja markkinointiavustuksella ja 57 % muunlaisella yhteistyösopimuksella. Etenkin valtakunnallisissa sarjoissa pelaavia joukkueita pidetään kunnan näkyvyyden ja markkinoinnin edistäjinä. Osa kunnista tekee yhteistyösopimuksia laajemmin seurojen ja yksittäisten urheilijoiden kanssa.

Seinäjoella markkinointiyksikkö ja liikuntapalvelut ovat yhteistyössä sopineet markkinointiyhtiöstä pääsarjatasolla pelaavien joukkueiden kanssa. Vuodelle 2024 yhteistyöhön käytetään yhteensä 45 000 euroa, joka jakaantuu seitsemän eri seuran kesken ja tuen vaihdella 4 500–14 000 euron välillä. (Seinäjoki 2023d). Mikkelin kaupunki teki kumppanuussopimuksia kuuden urheilu- ja liikuntajärjestön kanssa vuonna 2023. Sopimusten arvo oli yhteensä 95 000 euroa sisältäen Mikkelin Jukurien paly off -paikasta tulleen 15 000 euron bonuksen. (Mikkeli 2023)

Kuntien enemmistöomisteiset yhtiöt tekevät myös suuremmissa kaupungeissa erilaisia avustus-, yhteistyö- tai sponsorisopimuksia urheilun toimijoiden ja etenkin palloilun valtalajien pääsarjajoukkueiden kanssa. Lahden kaupungin selvityksen mukaan vuonna 2018 Lahden kaupungin konserniyhtiöt solmivat sopimuksia Lahtelaisten seurojen ja joukkueiden kanssa yhteensä 627 000 euron edestä (Mäkelä 2019). Kuntien konserniyhtiöiden yhteistyö- ja sponsorisopimusten koko arvoa ei voida luokitella kuntien tueksi. Kuntien tueksi voidaan luokitella vain yli liiketaloudellisten perusteiden myönnettyt ylisuuret sopimussummat.

Muut tukimuodot

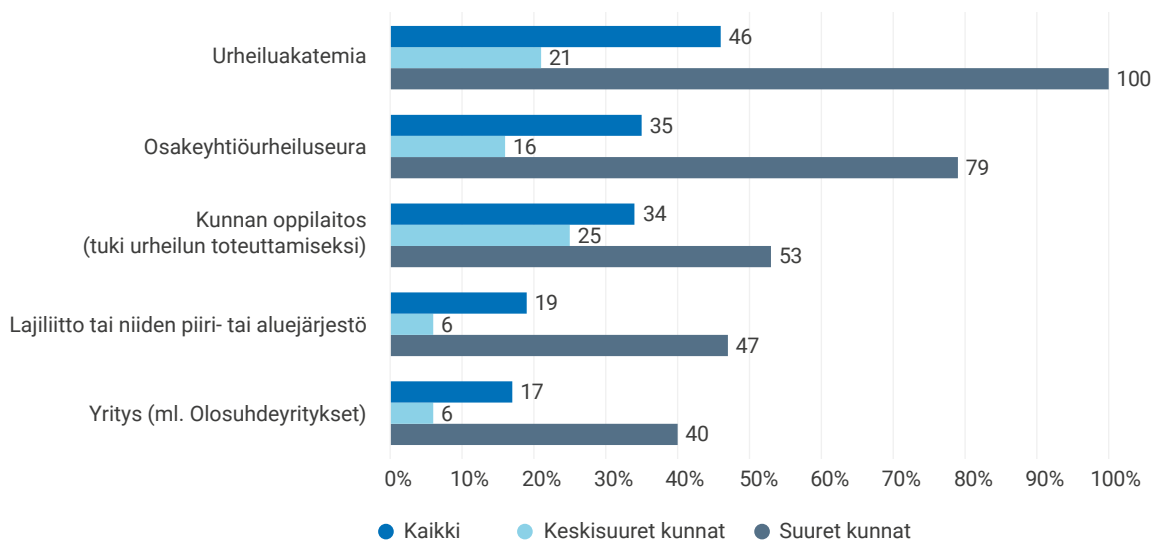
Muista tukimuodosta selvästi suosituin oli ostopalvelusopimus, jota oli hyödynnetty puolessa vastanneista (49 %) kunnista. Suurissa kaupungeissa osuus oli peräti 64 %, kun taas keskisuurissa vain 42 %. Muut tukimuodot; harkinnanvarainen yksittäinen avustus (27 %) ja operaattorisopimus (4 %) saivat selvästi vähemmän vastauksia.

4.2.4 Tuki muille urheilutoimijoille

Kunnat tukevat yhdistyspohjaisten urheiluseurojen lisäksi muita organisoidun urheilun toimijoita, joita esiteltiin jo kappaleessa 4.2.1. Kuten jo silloin todettiin, suurissa kaupungeissa on enemmän organisoitua urheiluun erikoistuneita instituutiota ja organisaatioita ja niinpä näiden organisaatioiden tukeminen keskittyy myös suuriin kaupunkeihin. Jokainen kyselyyn vastannut yli 50 000 asukkaan kaupunki tuki paikallista monilajista urheiluakatemiaa (Kuvio 9). Keskiuurissa kunnissa vastaava luku oli 21 %. Myös osakeyhtiöurheiluseuroja tuettiin neljässä viidestä (79 %) suuressa kaupungissa ja vain joka kuudennessa keskiuurissa kunnassa. Osakeyhtiöseuroja on Suomessa noin 100 ja niitä perustetaan erityisesti Etelä-Suomeen, joukkuelajeihin ja suurimpiin kaupunkeihin (Lämsä 2023).

Yli puolet (53 %) suurista kaupungeista tukee kunnan oppilaitosta urheilun toteuttamiseksi. Kunnat saavat valtiolta korotettua valtionosuutta valtakunnallisten erityisen tehtävän urheiluoppilaitosten ylläpitämiseen. Viime vuosina tuki on ollut noin 2,5 miljoonaa euroa 15 valtakunnalliselle urheilulukiolle ja 500 000 euroa ammatillisille urheiluoppilaitoksille (OKM 2024; Opetushallitus 2024). Kunnat saavat kaikki erikoisoppilaitostuet yhtenä könttäsummana ja voivat näin itse uudelleen allokoida tuen.

Myös lajiliiton piiri- tai aluetoimisto (53 %) ja urheiluun liittyvät yritykset (40 %), erityisesti olosuhdeyritykset, oli suurten kuntien tukemia. Keskiuurissa kunnissa näitä tukevien osuus jäi alle kymmeneen prosenttiin.

KUVIO 9. Kuntien tuki muille urheilutoimijoille, %.

4.2.5 Neljä kuntaesimerkkiä liikunta-avustusten jakautumisesta

Organisoidun urheilun avustuksista merkittävä osa jaetaan joko liikunnan operatiivisen yksikön tai liikunnasta vastaavan lautakunnan päätöksillä. Nämä niin sanotut liikunta-avustukset muodostavat jokaisessa kunnassa perustan myös organisoidun urheilun tukemiselle. Taulukossa 5 on esitelty kolmen erikokoisen kunnan liikunta-avustusten jakautuminen kunnan, yleensä liikunnasta vastaavan lautakunnan, päättämiin eri tukimuotoihin vuonna 2023.

Suurissa kaupungeissa, Helsingissä ja Turussa, ylivoimaisesti suurin tukimuoto on tilankäyttöavustus, johon kohdennetaan resursseja yli puolet koko avustuspotista. Loimaalla avustetaan kohdennetusti lasten ja nuorten jääurheiluharrastusta, kun taas Raahessa em. tilankäyttöavustuksia ei ole lainkaan. Selvityksessä ei paneuduttu kuntien liikuntapaikkojen taksapolitiikkaan. Avustusten kirjo ja laajuus näkyy jo näiden neljän kunnan vertailussa.

TAULUKKO 5. Esimerkkikuntien liikunnasta vastaavien lautakuntien liikunta-avustusten jakauma.

	Helsinki ¹	Turku ²	Loimaa ³	Raahe ⁴
Urheiluseurojen toiminta-avustus	2 000 000 €	534 000 €	66 000 €	60 300 €
Seurojen sopimusperusteiset avustukset			54 000 €	
Muiden liikuntaa edistävien yhdistysten avustus	100 000 €	40 000 €		
Tilankäyttöavustus	5 520 000 €	1 043 281 €		
Jääurheilun lasten ja nuorten kohdeavustus	950 000 €		30 000 €	
Kohdennettu olosuhdeavustus		30 000 €		
Suunnistuskartta-avustus ja starttiavustus	40 000 €	20 000 €		
Liikunnan kohde-/erityisavustus	111 000 €		21 600 €	9 000 €
Tapahtuma-avustus	100 000 €	10 000 €		
Kehittämisen- ja tutkimustoiminta		30 000 €		
Koulutus		73 000 €		
Stipendit ja palkinnot		14 000 €	5 000 €	1 000 €
Erityistä tukea tarvitsevien lasten harrastustoiminnan tukeminen			15 000 €	
Vammaisavustaja-avustus		13 000 €		
YHTEENSÄ	8 821 000 €	1 834 281 €	191 600 €	70 300 €

Lähteet:

¹ Helsingin kaupunki Pöytäkirja 1/2023 1 (3) Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan liikuntajaosto. Asia/3. 24.01.2023

² Turun kaupunki, Pöytäkirja 001/2023 §7. Liikuntalautakunnan myöntämien avustusten määrärahat vuodelle 2023. 24.1.2024.

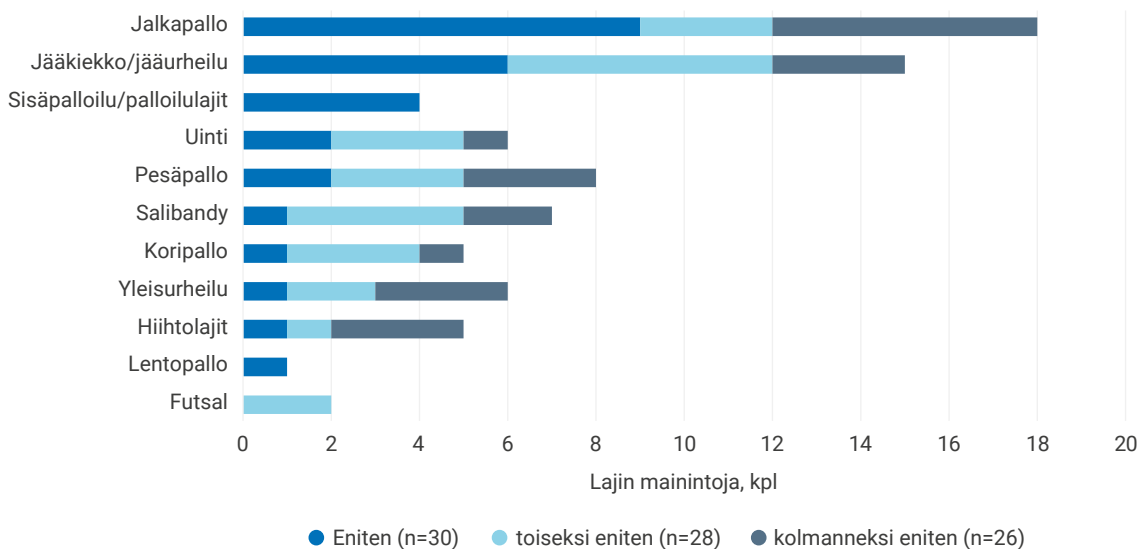
³ Loimaan kunta. Sivistyslautakunta § 18. Sivistyspalvelujen vuoden 2023 avustusten jakosuhte. 09.03.2023

⁴ Raahan kaupunki. Rakennetun ympäristön lautakunta 01.03.2023 § 45. Liikuntapalveluiden avustukset v. 2023.

4.2.6 Urheilun olosuhdeinvestoinnit

Kunnan merkitys urheiluolosuhteiden rakennuttajana on suuri. Kyselyssä kunnilta tiedusteltiin niiden osallistumista uusien olosuhteiden rahoittamiseen viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana. Kunnista 38 % (n=18) ilmoitti rahoittaneensa uusia urheilun olosuhteita vähintään 50 000 euron arvosta. Kun seuraavaksi kunnilta kysyttiin em. rahoitettujen olosuhteiden lukumäärää, saatiin keskiarvoksi neljä olosuhdetta viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana. Vaihteluväli oli 1–15 olosuhdetta. Kysymykseen vastasi 29 kuntaa, eli mukana oli 11 sellaista kuntaa, jotka eivät edeltävässä kysymyksessä olleet ilmoittaneet yli 50 000 euron urheilun olosuhdeinvestoinneista.

Kyselyyn vastanneista kunnista 18 oli rakentanut jalkapallon ja 15 jääkiekon olosuhteita (Kuvio 10). Muiden lajien osalta maininnat jäivät alle kymmeneen. Sisäpalloilu yhdistettynä salibandyyn, koripalloon tai lentopalloon yltää lähelle jalkapallon ja jääkiekon mainintoja. Yksilölajeista listoille ylsivät uinti, yleisurheilu ja hiihtolajit.

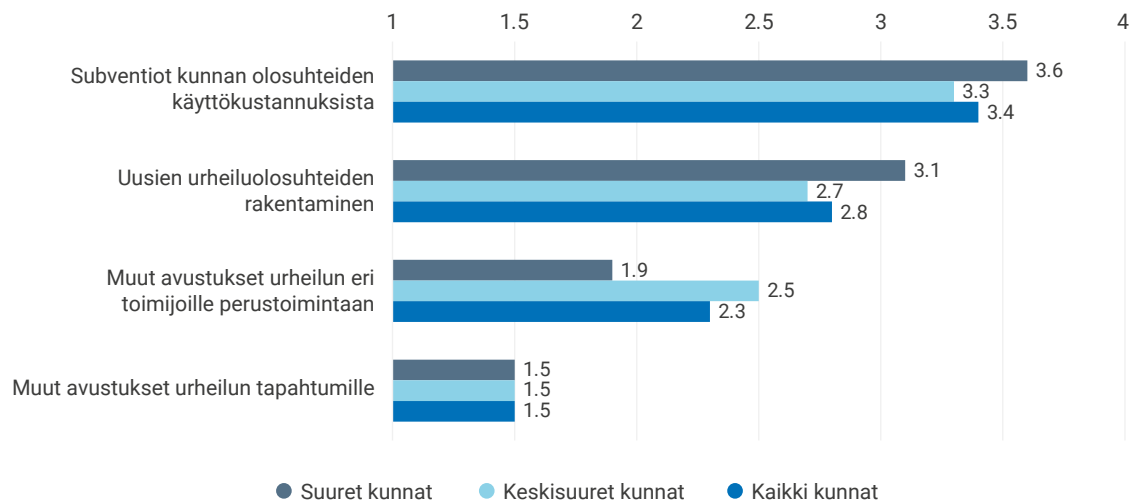

KUVIO 10. Kuntien olosuhdeinvestointien kohteet viimeisen kolmen vuoden aikana, kpl.

4.2.7 Kuntien erilaisten resurssimuotojen tärkeys

Kuntien eri resurssimuodot organisoituu urheiluun koostuvat pääosin urheiluolosuhteiden rakentamisesta, subventioista olosuhteiden käytön ja vuokraamisen suhteen, avustuksista urheilun eri toimijoille perustoimintaan sekä tapahtuma-avustuksista. Kyselyssä kuntia pyydettiin asettamaan nämä tukimuodot tärkeysjärjestykseen.

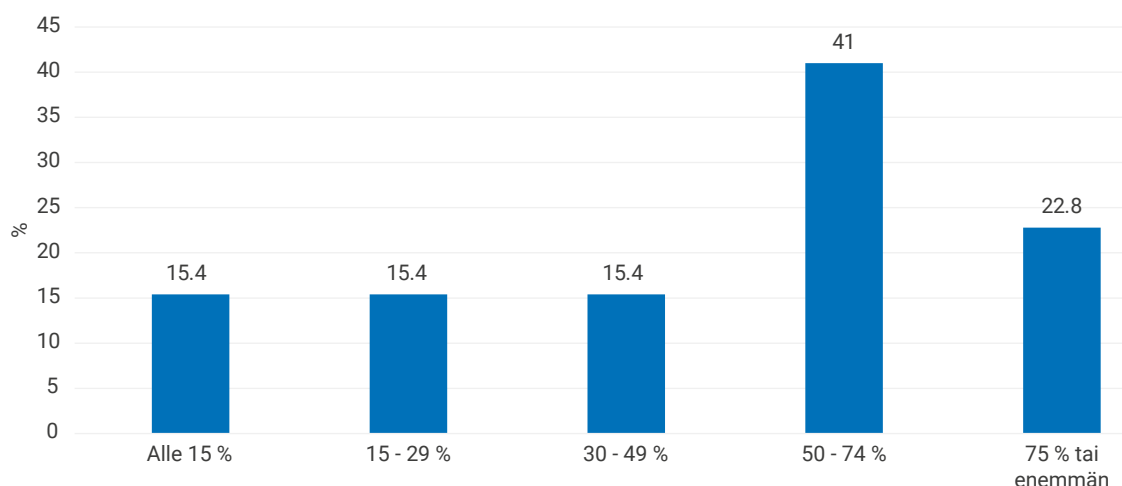
Kysymykseen vastasi 47 kuntaa. Välillinen tuki urheilun olosuhteisiin arvioitiin useimmissa kunnissa tärkeimmäksi tueksi urheilulle. Vastausten keskiarvo oli 3,4 (Kuvio 11). Toiseksi tärkeimmäksi muodoksi nousi uusien urheiluolosuhteiden rakentaminen (2,8). Avustukset urheilun eri toimijoille (2,3) sekä avustukset urheilun tapahtumille (1,5) koettiin vähemmän tärkeämmiksi kuin olosuhteiden tukeminen. Vastausten perusteella kunnat toimivat edelleen vahvasti edellytysten luojina vanhan liikuntalain hengen mukaisesti.

KUVIO 11. Eri tukimuotojen tärkeys, ka. (4=tärkein tukimuoto, 3= toiseksi tärkein, 2=kolmanneksi tärkein ja 1=neljänneksi tärkein tukimuoto), (n=47).

4.2.8 Arviot kuntien kokonaistuesta organisoidulle urheilulle

Kyselyssä vastaajilta pyydettiin arvioita kuntien organisoidun urheilun tuen osuudesta kaikista liikunnalle ja urheilulle suunnatuista kunnan tukiresursseista. Kysymyksessä ei muuten ohjeistettu vastaajia arvioinnin tekemisessä. Kysymykseen vastasi 39 kuntaa ja kaikkien vastausten keskiarvoksi muodostui 43 %. Suurten kaupunkien vastausten keskiarvo oli 48 % ja keskisuurten 41 %. Kuviossa 12 on esitetty vastausten jakaumat viidessä luokassa. Eniten vastaajia (41 %) arvioi organisoidun urheilun osuudeksi 50–74 % kaikista liikunnan ja urheilun tuista. Muuten vastaukset jakautuivat varsin tasaisesti nollan ja sadan prosentin välillä. Suuri hajonta kuvaa toisaalta kuntien erilaisuutta, mutta myös vastaajien vaikeutta tehdä arviota urheilun kokonaistuesta.

KUVIO 12. Kuntien (n=39) arviot yli 12-vuotiaiden urheiluun kohdennettujen talousresurssien osuudesta kaikista kunnan liikunnan ja urheilun talousresursseista, %.

4.2.9 Laskelma kuntien organisoituun urheiluun kohdentamista avustuksista ja tuista

Manner-Suomen kuntien yhteenlasketut käyttökustannukset liikuntaan ja ulkoiluun olivat 791 miljoonaa euroa ja vastaavat investointimenot yhteensä 284 miljoonaa euroa vuonna 2022. Näin laskettuna kuntien kokonaispanostus liikuntaan ja ulkoiluun oli siis 1,075 miljardia euroa. Vastaavasti kunnat keräsivät käyttötuottoja 150 miljoonaa euroa ja saivat valtionosuuksia 20 miljoonaa euroa sekä lisäksi avustuksia liikuntapaikkarakentamiseen arvioilta 15 miljoonaa euroa, eli kuntien nettopanostus oli noin 900 miljoonan euron luokkaa.

Organisoidun urheilun osuutta kuntien liikuntapanostuksesta on vaikeaa määrittää tarkasti. Pohjautuen em. käyttökustannuksiin sekä investointimenoihin sekä tämän hankkeen tietoihin liikuntapalvelujen ulkopuolisista avustuksista ja tuista organisoidulle urheilulle, olemme arvioineet kaikkien kuntien yli 12-vuotiaiden organisoituun urheiluun kohdennettujen kustannusten arvoksi 300–450 miljoonaa euroa. Luku sisältää sekä suoran että epäsuoran tuen. Suurin osa, yli 80 prosenttia tuesta, on epäsuoraan olosuhteiden rakentamisen ja käytön subventoinnin kautta tulevaa tukea.

Arvioiden tekemiseen käytettyä tietopohjaa on esitelty tarkemmin taulukossa 6. Eri avustus- ja tukimuodoissa organisoidun urheilun osuudeksi on arvioitu tukimuodon mukaan 33–100 % osuus, joka ilmoitettu tukimuodon perässä sulkeissa. Laskelma ei sisällä arviota kuntien enemmistöomisteisten yhtiöiden avustuksista tai yhteistyösopimuksista urheilulle. Nämä kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt ovat usein merkittäviä joukkueurheilun sarjaseurojen yhteistyökumppaneita.

Taulukko 6. Arvioita kuntien vuosittaisista suorista avustuksista ja välillisistä tuista organisoidulle urheilulle (€).

	Suorat avustukset	Välillinen tuki	Yhteensä	Käytettyjä tietolähteitä arvioiden taustalla
Liikuntaolosuhteet (50 %)				
A) Käyttö	15–20 M€	110–160 M€	125–180 M€	-Lipas/Tilastokeskus -Tutkihallintoa.fi
B) Investoinnit		110–150 M€	110–150 M€	-Lahti-selvitys 2019 -Tapaustarkastelukunnat
Urheilutapahtumat (100 %)	10–20 M€	30–60 M€	40–80 M€	-Yksittäisiä tukipäätöksiä -Tapaustarkastelukunnat
Urheiluseurat ja muut toimijat (33 %)	20–30 M€	-	20–30 M€	-Yksittäisiä tukipäätöksiä -Lipas/Tilastokeskus -Lahti-selvitys 2019 -Tapaustarkastelukunnat
Urheilijat, joukkueet ja valmentajat (100 %) -avustukset, palkitsemiset -sponsorituet	5–10 M€	-	5–10 M€	-Yksittäisiä tukipäätöksiä -Tapaustarkastelukunnat
KAIKKI YHTEENSÄ	50–80 M€	250–370 M€	300–450 M€	

4.3 ORGANISOIDUN URHEILUN ASIAT KUNTAORGANISAATIOSSA

Vain harva kunta ohjaa organisoidun urheilun tukemista ja kehittämistä selkeästi strategisilla kirjauksilla (kts luku 5.1). Liikuntatoimialan rinnalla myös moni muu kunnan toimiala ja kunnan yläjohto osallistuvat eri tavoin juuri organisoidun urheilun liittyvien asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon. Kuntien organisoidun urheilun tukemiseen vaikuttavat myös urheiluseurat ja eri lajit aktiivisella omalla edunvalvonnallaan. Tässä luvussa esitellään tietoja ja arvioita urheiluasioiden valmistelusta ja päätöksenteosta kunnissa.

4.3.1 Urheilun asioiden valmistelu ja päätöksenteko kunnassa

Organisoidun urheilun asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon osallistuu moni eri kunnan toimielin. Eri tahojen rooleja kysyttiin kahdella eri tavalla: ensin vastaajia pyydettiin nimeämään taho, jolla on päävastuu organisoidun urheilun avustusten ja tukien pitkäjänteisestä, strategisesta linjaamisesta. Vastukset luokiteltiin neljään eri tyyppiin: 1) liikunnasta operatiivisesti vastaava yksikkö kunnassa esimerkiksi liikuntapalvelut, hyvinvointitoimiala (11 mainintaa), 2) liikunnasta vastaava lautakunta (12 mainintaa), 3) operatiivisen yksikön ja lautakunnan yhteistyö (kahdeksan mainintaa) sekä 4) jokin muu taho tai yhdistelmä (14 mainintaa).

Kaksi ensimmäistä vaihtoehtoa olivat selkeitä vastauksia, kuten ”liikuntapalvelut” tai ”kulttuuri- ja liikuntalautakunta”. Operatiivisen yksikön ja lautakunnan yhteistyö mainittiin esimerkiksi seuraavasti: ”hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta yhdessä liikuntapalveluiden kanssa”, ”liikuntatoimenjohtaja, johtoryhmä (liikunta), hyvinvointilautakunta”, ”elinvoimalautakunta, liikunta- ja hyvinvointipäällikkö”. Neljäs vaihtoehto muodosti erilaisen kokonaisuuden joko yksittäisiä tahoja, kuten ”kaupunginhallitus”, ”kunnan markkinointisihteeri (kunnan johto)” tai erilaisia yhdistelmiä, kuten ”Päättäjät ja päälliköiden sekä johtajien yhteistyö”, ”kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päättää mutta kaupunginhallitus myös jakaa avustuksia urheiluseuroille”, ”Kaupunginhallitus ja vapaa-ajan lautakunta”, ”kaupunginhallitus, sivistyslautakunta, liikuntapalvelut”, ”liikunta- ja hyvinvointipalvelulla, konsernipalvelut ja liikunta- ja viheralueyksikkö”, ”sivistys- ja hyvinvointilautakunta ja hyte-työryhmä, urheiluseurafoorumi” sekä ”hyvinvointilautakunta ja sen esittelijät, ’markkinointituissa’ kaupungin/konsernin johto ja kaupunginhallitus”.

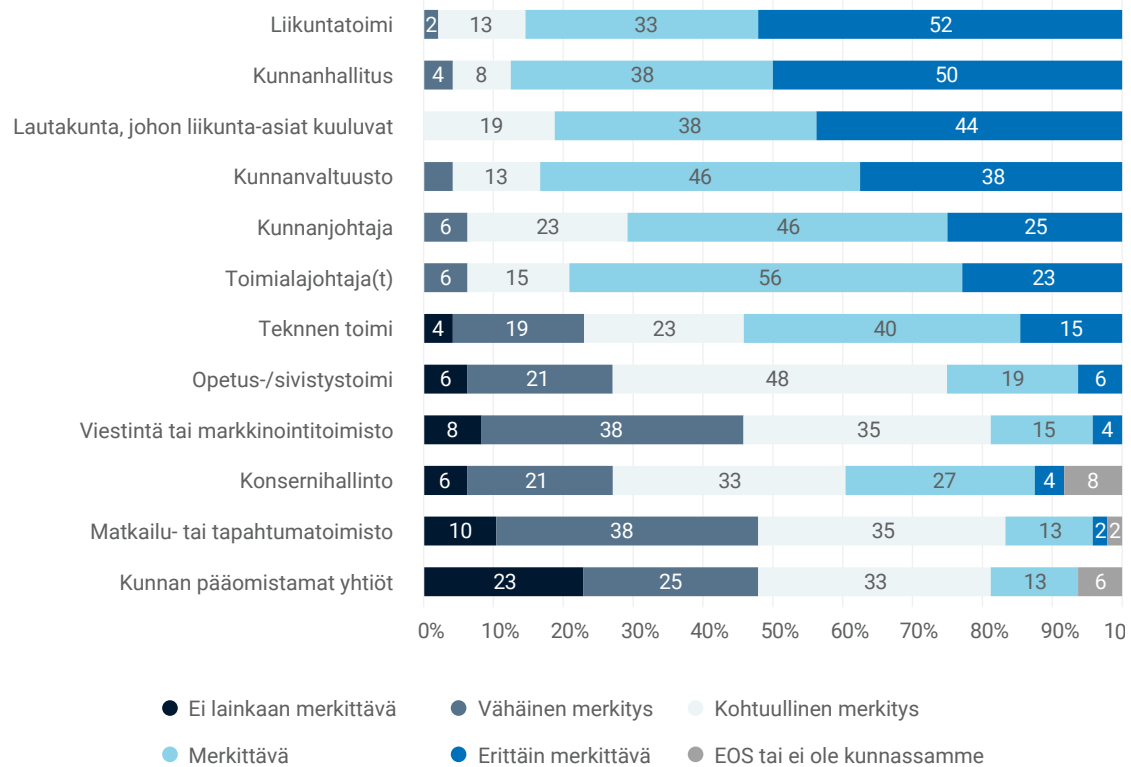
Toiseksi 13 eri tahon painoarvoa urheilua koskevissa asioiden linjauksessa ja päätöksenteossa arvioitiin viisiportaisella asteikolla (Kuvio 13). Merkittävä tai erittäin merkittävä painoarvo oli vastaajien mukaan kunnanhallituksella (88 %), liikuntatoimella (85 %), kunnanvaltuustolla (84 %), lautakunnalla, johon liikunta-asiat kuuluvat (82 %), toimialajohtajalla (78 %) sekä kunnanjohtajalla (71 %). Jos tarkastellaan vain erittäin merkittäviä vastauksia, jäivät kunnanjohtaja (25 %) ja toimialajohtaja (23 %) painoarvoltaan selvästi liikuntatoimea (52 %) ja kunnanhallitusta (50 %) vaatimattomimmiksi.

Muut kysymyksessä esitetyt vaihtoehdot jäivät selvästi vähemmälle painoarvolle. Konsernihallinnon arvioi vähintään merkittäväksi 32 % vastaajista, opetus/sivistystoimen 25 %, viestintä tai markkinointitoimiston 19 %, matkailu- tai tapahtumatoimiston 15 % ja kunnan pääomistamat yhtiöt 13 % vastaajista.

Suurten ja keskisuurten kuntien välillä oli eroja. Suurissa kunnissa liikuntatoimi (100 %) sekä kunnanhallitus (93 %) että -valtuusto (93 %) koettiin painoarvoltaan merkittävämmäksi kuin keskisuurissa kunnissa, joissa liikuntatoimen arvioi merkittäväksi 79 %, kunnanhallituksen 85 % ja valtuuston 79 %.

Toimialajohtajien merkitys arvioitiin yleisesti kohtuulliseksi. 23 % vastaajista pitäessä sitä erittäin merkittävänä ja 56 % merkittävänä. Suurissa kunnissa vain 13 % arvioi roolin erittäin merkittäväksi ja vastaavasti peräti 71 % merkittäväksi. Keskisuurissa kunnissa toimialajohtajien merkitys oli lähempänä keskiarvoja, kun 27 % arvioi painoarvon erittäin merkittäväksi ja 49 % merkittäväksi. Keskisuurissa kunnissa teknisen toimen painoarvo koettiin erittäin merkittäväksi viidesosassa vastanneista (21 %) kunnista. Suurista kunnista yksikään ei arvioinut painoarvoa erittäin merkittäväksi.

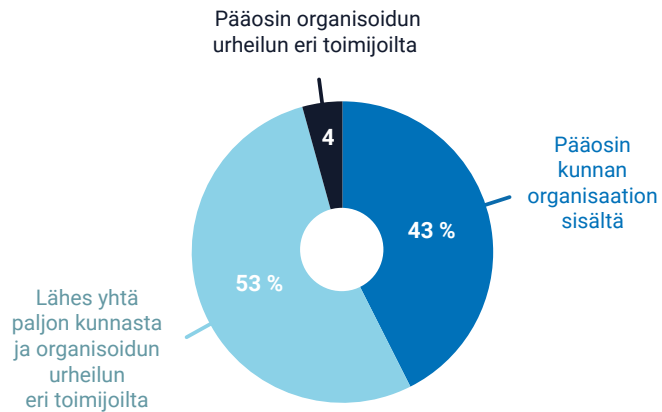

KUVIO 13. Eri kuntaorganisaation elinten ja tahojen painoarvo urheilun asioista linjattaessa ja päätettäessä.

4.3.2 Vuorovaikutus kunnan ja organisoidun urheilun välillä

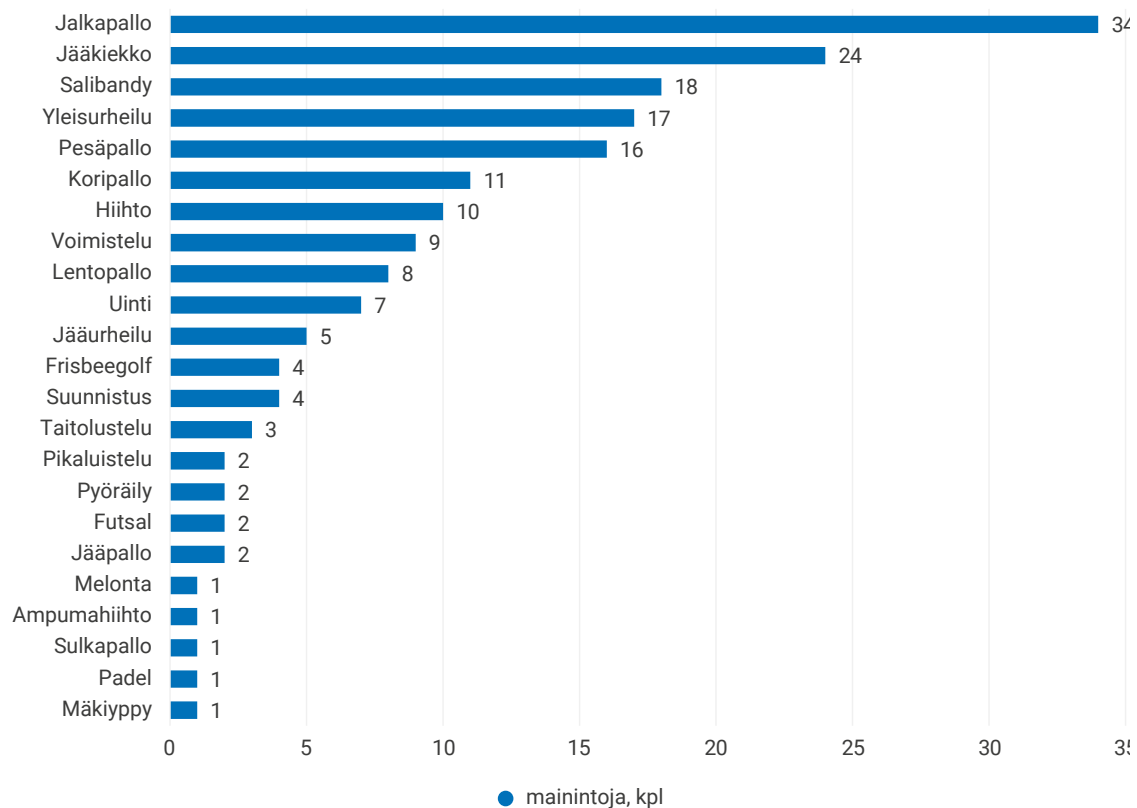
Kunnan ja urheilutoimijoiden välistä vuorovaikutusta tarkasteltiin kahden kysymyksen avulla. Ensimmäiseksi kysyttiin kumpi taho, kunta itse vai urheilutoimijat ovat aktiivisempia tekemään aloitteita ja ehdotuksia urheiluun liittyvien tukimuotojen ja tukien kehittämiseksi. Vastauksissa eniten kannatusta sai vaihtoehto "lähies yhtä paljon kunnasta ja organisoidun urheilun eri toimijoilta" (53 %). "pääosin kuntaorganisaation sisältä" -vaihtoehto sai 43 % kannatuksen ja "pääosin organisoidun urheilun toimijoilta" -vaihtoehto 4 % kannatuksen (Kuvio 14).

KUVIO 14. Mikä taho tekee organisoidun urheilun avustuksiin ja tukiin liittyvät kehitysehdotukset (n=47), %.

Suurista kaupungeista yksikään ei vastannut kohtaan ”pääosin organisoidun urheilun eri toimijoilta”. Keskisuurissa kunnissa näin vastasi kaksi kuntaa (6 %). Suurissa kunnissa kuntaorganisaation sisältä tulevat kehitysehdotukset kokivat keskeisiksi 47 % vastaajista.

Toiseksi kysyttiin lajeja, jotka ovat aktiivisimpia kehitysehdotusten tekijöitä kuntien suuntaan. Vastauksissa esiin nousivat pääosin samat lajit kuin olosuhdekysymyksessä. Jalkapallo sai selvästi eniten mainintoja (34), jääkiekon (24) ja salibandyn (18) seuratessa (Kuvio 15). Myös pesäpallo (16) ja koripallo (11) kuuluivat aktiivisiin lajeihin. Yksilölajeista eniten mainintoja keräsi yleisurheilu (17). Myös hiihto (10) ja voimistelu (9) saivat paljon mainintoja. Kaiken kaikkiaan 23 eri lajia mainittiin.

KUVIO 15. Aktiivisimmat lajit urheilun avustusten, tukien tai olosuhteiden aloitteissa. (Mainitkaa maksimissaan viisi lajia, yhteensä 195 lajimainintaa).

4.3.3 Luottamusjohtajien arvioita kuntien päätöksenteosta organisoidun urheilun asioissa

Kyselyn tietoja ja arvioita kuntien valmistelusta ja päätöksenteosta haluttiin vielä täydentää kuntien luottamusjohtajien haastatteluilla. Luottamusjohtajien haastatteluun haettiin eri puolelta Suomea kolme erikokoista kuntaa ja kolmea eri puoluetta edustavaa henkilöä. Haastatellut henkilöt löytyvät liitteestä 1.

Haastattelujen kolme teemaa olivat: 1) Kunnan strategiat ja linjaukset organisoidun urheilun tukena, 2) Johtaminen ja operatiivinen päätöksenteko organisoidun urheilun asioissa ja 3) Tulevaisuuden kehitysnäkymät ja muutostarpeet organisoidun urheilun tukena.

Kunnan strategiat ja linjaukset organisoidun urheilun tukena

Poliittisesti hyväksytyjä ja julkisia strategioita tai linjauksia kunnan kokonaisvaltaisesta roolista, resursseista ja toimintatavoista organisoidun urheilun tukena ei kolmesta esimerkkikunnasta juurikaan löydy. Asioita on käsitelty pääosin laji, olosuhde tai tapahtuma kerrallaan.

Lasten ja nuorten urheilu ja kaikkien kuntalaisten hyvinvointi, liikkuminen ja liikunta arvioitiin olevan kunnissa vahvempi strateginen painopiste kuin kilpa- ja huippu-urheilu, mutta olosuhteiden investoinneista päätettäessä kilpa- ja huippu-urheilun tarpeet ovat korostetusti esillä. Lisäksi tapahtumien ja urheilutapahtumien tukeminen tuntui olevan nouseva strateginen painopiste haastatelluissa kolmessa kunnassa.

Johtaminen ja operatiivinen päätöksenteko organisoidun urheilun asioissa

Organisoidun urheilun operatiiviset päätösasiat olivat viimeisen vuoden aikana hyvin vähän esillä kuntien valtuustoissa ja hallituksissa. Pääosin vain suurimmat urheilun olosuhdeinvestoinnit olivat nousseet kunnanvaltuustoissa ja kunnanhallituksissa erillisesti esille. Vuosittaisten talousarvioiden yhteydessä urheilua käsiteltiin osana liikuntakulttuurin laajempaa talouskokonaisuutta.

Päätöksien pohjatyötä tehdään vaihtelevasti lautakunnissa ja organisoidun urheilun yksittäiset asiat olivat melko harvoin niiden asialistoilla. Pienemmissä päätösasioissa virkamiesten päätösvaltaa on viime vuosina lisätty. Kolmesta kunnasta kahdessa kilpa- ja huippu-urheilun asema kuntaorganisaatioissa oli juuri muutettu. Kilpa- ja huippu-urheiluun liittyvät asiat on siirretty pois liikuntatoimialalta kaupunginhallituksen tai elinvoimatoimialan vastuusioiksi.

Kolmen kunnan valtuustoissa ja hallituksissa on jonkun verran eri lajien ja eri seurojen edustajia, mutta vain harvoin nämä edustajat ajavat aktiivisesti organisoidun urheilun asioita. Organisoitu urheilu koettiin saavan tukea tai kritiikkiä melko tasaisesti poliittisen värikartan eri laidoilta. Yksittäisen edustajan oma toimintapiiri urheilussa nähtiin olevan merkittävämpi vaikuttaja urheiluasioissa kuin edustajan poliittinen vakaumus.

Tulevaisuuden kehitysnäkymät ja muutostarpeet organisoidun urheilun tukena

Kolme luottamusjohtajaa arvioi, että kunnan strategista linjaa ja pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta organisoidun urheilun tukena on tarve kirkastaa. *”Tarve on terävöittää perustrategista linjaa.”* *”Ei ole edellytyksiä ja viisasta olla monessa lajissa mukana”*

Lasten ja nuorten urheilu ja kaikkien kuntalaisten hyvinvointi, liikkuminen ja liikunta nähtiin jatkossakin kuntien vahvana strategisena painotuksena, mutta näiden rinnalla myös kilpa- ja huippu-urheilun asioita on halu tukea resurssien sallimissa rajoissa. *”Eivät kamppaile samoista resursseista – laajaan liikuntakulttuuriin varaudutaan.”* *”Kun pystytään perustelevaan huippu-urheilua kuntien elinvoimalla, niin se on yksi mahdollisuus. Ja kun se osataan vielä oikein sanoittaa.”* Urheilun olosuhteiden osalta yksityisiä resursseja toivottiin, mutta ainakin nykyisen taloustaantumana aikana yksityisen rahan löytäminen koettiin vaikeaksi. *”Kuntatalous kiristyy. Miten pystytään pitämään huolta olosuhteista.”* *”Ulkopuolista rahoitusta täytyy tulla.”*

4.4 KOLMEN TAPAUSTARKASTELUKUNNAN PROFIILI URHEILUN TUKENA

Suomalaisten kuntien rooli organisoidun urheilun tukena on yksilöllistä ja eriytynyttä. Tämän vuoksi selvityksen tietoja täydentämään haluttiin nostaa esille vielä kolme erikokoista ja erilaisista kuntaa konkretisoimaan kuntien välisiä eroja kuvamaan kilpa- ja huippu-urheilun yksilöllistä toimintaympäristöä, sekä kuvamaan kuntien yksilöllistä profiilia organisoidun urheilun tukena.

Kyselyyn vastanneista 48 kunnasta tarkasteluun poimittiin omasta kokoluokastaan kolme kuntaa eri puolelta Suomea: Oulu (214 651 asukasta), Hyvinkää (46 903) ja Kontiolahti (15 135). Näiden kolmen kunnan tietoja ja arvioita on kerätty seuraavista tietolähteistä: 1) kuntakyselyn vastauksista, 2) kunnan neljän edustajan teemahaastatteluista (kaksi kunnan ja kaksi urheiluseurojen edustajaa), 3) muista tietolähteistä (mm. tilastotietoja, kaupungin päätöspöytäkirjoja).

Kaikista kunnista ja kolmesta tapaustarkastelukunnasta kerätään vuosittain erilaista tilastotietoja, joiden joukossa on myös tietoja kuntien liikuntatoimen toimintakuluista, toimintatuotoista ja investoinneista. Alla olevasta taulukossa 6. on esitelty kolmen tapaustarkastelukunnan liikuntatoimen talouden perustietoja koko laajuudessaan vuoden 2022 aikana. Yli 12-vuotiaiden organisoidun urheilun vuosikuluja on arvioitu kolmen tapaustarkastelukunnan erillisten esittelyjen yhteydessä.

TAULUKKO 6: Oulun, Hyvinkään ja Kontiolahden liikuntatoimen toimintakulut, toimintatuotot ja investointikulut liikuntaolosuhteisiin vuonna 2022 (M€).
Lähde: Tilastokeskus avoimet tilastoaineistot ja Valtiokonttori, tutkihal-
lintoa.fi/Kunnan tilinpäätöstiedot palveluluokakohtaisesti.

	Oulu	Hyvinkää	Kontiolahti
Liikuntatoimen toimintakulut	30,3	8,4	2,7
Liikuntatoimen toimintatuotot	3,8	3,0	0,8
Liikuntatoimen nettokulut	26,5	5,4	1,9
Liikuntatoimen investoinnit	4,2	1,0	0,5

4.4.1 Oulu

PERUSFAKTOJA OULUSTA JA OULUN URHEILUSTA

ASUKASLUKU: 214 651 (31.12.2023)

KUNTALIITOKSET 2013: Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo ja Yli-Ii

ORGANISOIDUN URHEILUN TOIMIJOITA

- Noin 250 ry- liikunta- ja urheiluseuraa, joista noin 50% toteuttaa yli 12v organisoitua urheilua, kolme osakeyhtiöseuraa
- Muita toimijoita: Ouluseutu Urheiluakatemia, Kastellin Urheilulukio ja liikuntayläkoulu, ODL Liikuntaklinikka

ORGANISOIDUN URHEILUN OLOSUhteITA

- Liikuntapaikkoja yhteensä 1156, joista 76 % kaupungin ylläpitämiä (Lipas-tietokanta 2024)
- Yksityisiä organisoidun urheilun olosuhteita: mm. Oulun jalkapallohalli Oy, Haukiputaan Jäähalli Oy, Jäähalli Oy (jääturheilu) ja kymmeniä pienempien lajien erikoisolosuhteita
- Kaupungin suurimpia investointeja organisoidun urheilun olosuhteisiin viimeisen 10 vuoden aikana: Ouluhallin laajennusosa/palloiluhalli (2021), telinevoimistelun olosuhteiden uudistaminen (2021), Linnanmaan uimahalli (2025), jääturheilun ja jalkapallon olosuhteiden monimuotoista kehittämistä
- Suunnittelu käynnissä: Uusi jalkapallostadion, Oulu Areena – jääturheilu- ja monitoimiareena, Raksilan vesiliikuntakeskuksen rakentaminen

ORGANISOIDUN URHEILUN SUURTAPAHTUMIA

- Frisbeegolfin EM (2016), telinevoimistelun SM-kisat (2021), Yleisurheilun SM-Viestit (2021), SM-uinnit (2023), Valkean kaupungin kisat/yleisurheilu (2023)
- Oulun Kärpät SM-liigan 2023-24 kaudella yhteensä 30 kotiottelua ja 6 play off-ottelua , AC Oulu Veikkausliigan 2023 14 kotiottelua

OULUN ERITYISPIIRTEITÄ URHEILUKUNTANA

- Kaupungin pohjoinen sijainti ja pitkät välimatkat aiheuttavat lisäkustannuksia kaupungille ja organisoidun urheilun toimijoille
- Pidempi talvikausi tuo kesälajeille lisähaasteita ja lisäkustannuksia
- Pohjoisen sijainnin vuoksi kansallisten ja etenkin kansainvälisten suur tapahtumien saaminen Ouluun on vaikeampaa Etelä-Suomen vastaavan kokosiin kaupunkiin verrattuna

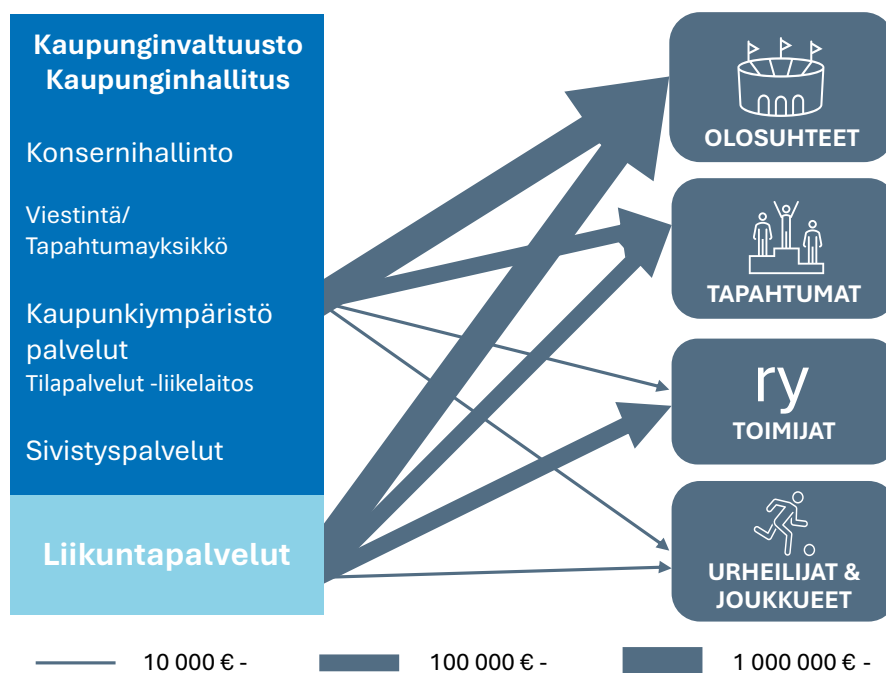
Tukimuodot organisoidulle urheilulle

Urheilun olosuhteiden kautta kanavoituu kaupungin ylivoimaisesti suurin tuki organisoidulle urheilulle. 13–18-vuotiaille urheilijoille kaupungin omien olosuhteiden käyttö on maksutonta ja yli 18-vuotiaiden urheilijoiden omien olosuhteiden käyttöä kaupunki subventoi. 13–18-vuotiaiden urheilijoiden osalta yksityisten olosuhteiden käyttöä avustetaan vielä erillisellä tila-avustuksella. Vuosittain kaupunki investoi urheilun uusiin olosuhteisiin, korjauksiin, välineisiin ja varusteisiin merkittävän summan. Myös yksityisten liikuntaolosuhteiden rakentamista kaupunki tukee 20 % osuudella. Urheilun olosuhteiden kautta kaupungin suora ja välillinen tuki organisoidulle urheilulle on vuosittain noin 4–6 miljoonaa euroa.

Oulussa järjestetään vuosittain muutama urheilun suur tapahtuma, noin 50–70 yli 1000 osallistujan tai katsojan tapahtumaa ja satoja pienempiä tapahtumia (kilpailuja, otteluita, turnauksia, näytöksiä). Liikuntapalvelut tukevat organisoidun urheilun tapahtumia peruspalveluna ja erilaisilla erityistuilla. Suurimmille urheilutapahtumille kaupunki myöntää tapauskohtaisesti erillistä tapahtumatukea. Suora taloudellinen tuki urheilutapahtumille on melko vähäistä, mutta välillinen tuki erilaisten palvelujen muodossa nostaa euromääräistä arviota. Organisoidun urheilun tapahtumille kaupungin tuki on vuosittain noin 200 000–400 000 euroa.

Urheiluseuroille kaupunki myöntää vuosittain toiminta-avustusta ja erilaisia kohdeavustuksia. Tämän lisäksi urheiluakatemiatoimintaa tuetaan sivistyspalvelun koulutoiminnan resursseista. Urheiluseurojen yli 12-vuotiaiden organisoidun urheilun perustoimintaan ja urheiluakatemiatoimintaan kaupungin tuki on vuosittain noin 300 000–500 000 euroa.

Yksittäisille urheilijoille kaupunki myöntää vuosittain menestyneille urheilijoille stipendejä kaupungin palkitsemissännön mukaisesti. Lisäksi urheilijoilla on mahdollisuus saada kaupungin liikuntapaikkojen käyttöön oikeuttavia vapaakortteja oman lajinsa osalta. Yksittäisille urheilijoille kaupungin tuki on vuosittain noin 20 000–40 000 euroa. Kuviossa 16 ei ole huomioitu kaupungin pääomistamien konserniyhtiöiden tukia yksittäisille urheilijoille, joukkueille tai seuroille.

KUVIO 16. Oulun kaupungin tukimuodot organisoidulle urheilulle sekä arviot tukien suuruusluokista, €

Toimintatavat kaupungin ja seurojen välillä

Organisoidussa kilpa- ja huippu-urheilussa laajasti toimivia urheiluseuroja on kolmen osakeyhtiöseuran (Kärpät Oy, AC Oulu oy, Lämpilyönti Oy/pesäpallo) lisäksi puolenkymmentä perinteistä ry-seuraa. Kaupungin ja seurojen välillä yleisiä ja yhteisiä asioita käsitellään myös seuraneuvottelukunnassa, mutta suurimpien seurojen kanssa lähes viikoittain myös suoraan kahdenvälisesti. Keskusteluyhteyttä kuvataan hyväksi ja rakentavaksi. *”Meillä on hyvä yhteistyö. Tunnetaan seurat ja ihmiset.”* *”Tiiviin yhteistyön myötä aina ei tarvitse lähteä A:sta liikkeelle.”* *”Seuroilla ja eri lajeilla toiveita etenkin olosuhteisiin liittyen on toki enemmän mitä kaupunki on pystynyt vuosittain eri lajeille tarjoamaan. ”On opittu, että kestää. Joskus jopa parin vuoden sykli on.”* *”Liikuntakulttuurin monimuotoistuminen ja lajimäärän jatkuva kasvu on haaste. Kaikilla on omat suorituspaikkatarpeet. On myös uusia ja nousevia lajeja.”* *”Lajiliittojen ja lajien luonteesta johtuvia toiveita, määräyksiä, vaatimuksia ja lisenssejä on paljon.”*

Haasteellisesta olosuhdetilanteesta huolimatta organisoidun urheilun suurimmat seurät pääosin ymmärtävät kaupungin resurssirealismia ja kilpa- ja huippu-urheilun aseman liikuntapolitiikan laajassa kokonaisuudessa. *”On ymmärretty, että yhteistyössä kaupungin kanssa pitää myös antaa. Ollaan aktiivinen toimija ja ollaan monessa mukana.”*

Toimintatavat kaupunkiorganisaation eri toimijoiden välillä

Organisoidun urheilun avustus- ja tukiasioita hoidetaan liikuntapalvelujen lisäksi myös kaupunkiorganisaatiossa laajemmin (Kuvio 16). Liikuntapalveluiden rooli organisoidun urheilun asioissa on laajaa, arkista ja jatkuvaa. Kaupungin muiden tahojen rooli urheilun asioissa on asiakohdista ja rajatumpaa.

Liikuntaolosuhteiden kehittämiseen Oulussa on laadittu kaupungin liikuntaolosuhteohjelma vuosille 2022–2031 ja sen lisäksi käytössä on hyväksytyt kriteerit yksityisen liikuntapaikkarakentamisen tukemiseksi. Suuria yli miljoonan euron areena- ja stadionhankkeita käsitellään kaupungin yläjohdossa ja pääosin yksittäisinä hankkeina. *”Olosuhdeasioissa myös suurimmat lajiliitot ovat ajoittain meihin yhteydessä.”*

Oulun kaupunki haluaa olla jatkossa entistä vireämpi tapahtumakaupunki. Kaupunkiorganisaatioon on perustettu uusi tapahtumayksikkö, joka auttaa urheiluseuroja suurempien tapahtumien hakemisessa ja järjestelyissä. Tukea urheilutapahtumille on saatavilla myös kaupungin muilta toimielimiltä. *”On ymmärrys, että ilman panostusta ei ole mahdollista saada tapahtumia.”* *”Uudistuksia tapahtumien tukemiseen on tullut. Vielä meillä ei ole kokemuksia ja rutiinia... mutta keskusteluyhteys eri toimijoiden välillä on hyvä.”*

Urheiluun liittyviä satunnaisia erityisasiota käsitellään myös liikuntapalvelujen ulkopuolella. *”Kun asiat ovat mutkalla... tai sellaisia asioita, jotka kaipaavat linjaamista käsitellään kaupunkijohdossa myös laajemmin.”*

Tulevaisuus

Oulussa on jatkossakin halua tukea ja kehittää urheilua ja urheilun olosuhteita, mutta liikuntapolitiikan kokonaisuudessa organisoidulta urheilulta toivotaan myös aktiivista omaa roolia ja omia resursseja.

"Oulu on vahva hyvinvointi ja -terveysliikunta kaupunki." "Kyllä pitää panostaa matalan kynnyksen toimintaan. Kilpaurheilu pitäisi toimia paljon enemmän itsensä varassa." "Olisi ihanaa, jos organisoidulla urheilulla olisi omia resursseja. Seurat edellyttävät lähes aina kunnan resursseja. Lajit ei toki rahassa kylvä."

Suurissa kaupungeissa ja etenkin Etelä-Suomessa yksityisten olosuhteiden määrä on lisääntynyt, mutta Oulussa olosuhteiden osalta ollaan pääosin kaupungin resurssien varassa. Toki parhaillaan jalkapallostadion- ja Areenahankkeen toteuttamisesta suunnitellaan yhteistyössä yksityisten toimijoiden kanssa.

"Eri lajeissa pitkälti mennään vielä kaupunki toimijana ja rakentajana. En näkisi pidemmällä aikavälinä mahdollisena skenaariona yksityisten resurssien lisääntymistä, mutta ei ole lähiajan asia." "Jos kaupunki ei enää rakenna uusia liikuntapaikkoja lajien erityistarpeisiin, niin riski siirtyy seuroille."

Valtalajien seuratoiminta on ammattimaistunut ja se antaa omalta osaltaan mahdollisuuksia yhteistyön kehittämiseen monella eri tavalla.

"Ammattimainen seurajohtaminen on parantunut. Ei enää puuhastella. On osaamista ja paneutumista." "Maailma muuttuu. Kaupallisuus ja markkinavetoisuus lisääntyy, eikä organisoitu urheilu elä umpiossa." "Yhteistyössä on edistytty. On löydetty erilaisia kustannustehokkaita yhteistyömalleja. Win-win-malleja."

Pohjoinen sijainti kaukana Etelä-Suomesta on Oulun erityishaaste etenkin organisoidussa urheilussa. Valtakunnallisten resurssien toivotaan kohdentuvan jatkossa enemmän myös Ouluun.

"Lajiliittojen toimet on hyvä liittää myös tähän kokonaisuuteen. Alueellinen tasapaino tulisi huomioida. Toiveena olisi, että kaikki valmennuskeskukset eivät olisi aina etelässä."

4.4.2 Hyvinkää

PERUSFAKTOJA HYVINKÄÄSTÄ JA HYVINKÄÄN URHEILUSTA

ASUKASLUKU: 46 903 (31.12.2023)

ORGANISOIDUN URHEILUN TOIMIJOITA

- Noin 100 ry- liikunta- ja urheiluseuraa, joista noin 20 toteuttaa laajemmin yli 12v organisoitua urheilua, yksi osakeyhtiöseura (Tahko Pesis Oy)
- Muita toimijoita: Hyvinkään Urheiluakatemia (kunnallinen), Hyvinkään lukion urheiluvallmennus ja Vehkojan yläkoulun urheiluluokka

ORGANISOIDUN URHEILUN OLOSUhteITA

- Liikuntapaikkoja yhteensä 341, joista 67 % kaupungin ylläpitämiä (Lipas-tietokanta 2024)
- Yksityisiä organisoidun urheilun olosuhteita: mm. Onni Areena Rentto Oy / salibandy, Viltatehdas Areena / jalkapallo ja pesäpallo, Sveitsin hiihtokeskus Oy ja kymmeniä pienten erikoislajien olosuhteita mm. Hyppärän Ratsastuskeskus, Vauhtipuisto, Koiratoiminnan olosuhteet
- Suurimmat investoinnit urheilun olosuhteisiin viimeisen 10 vuoden aikana: uimahalli, jäähalli, laskettelukeskus, monitoimiareena, tekonurmikenttiä
- Suunnittelu käynnissä: Hangonsillan monitoimihalli (2024-28), Kesälajien talviharjoitteluhalli, Curlinghalli, kaksi ulkokenttää

ORGANISOIDUN URHEILUN SUURTAPAHTUMIA

- Pesäpallon Worldcup (2023), Nuorten Jukola/Suunnistus (2023), Jalkapallon tyttöjen U17 PM-kisat (2024), Hevosurheilun SM-kisoja (mm. 2024)

HYVINKÄÄN ERITYISPIIRTEITÄ URHEILUKUNTANA

- Hyvinkäästä 50 kilometrin säteellä on paljon suuria kaupunkeja ja eri lajien suuria seuroja – Hyvinkääläisiä urheilijoita urheilee paljon myös muiden kaupunkien seuroissa
- Etelä-Suomessa on paljon kilpailua urheilun suur tapahtumien järjestäjäkaupunkien välillä

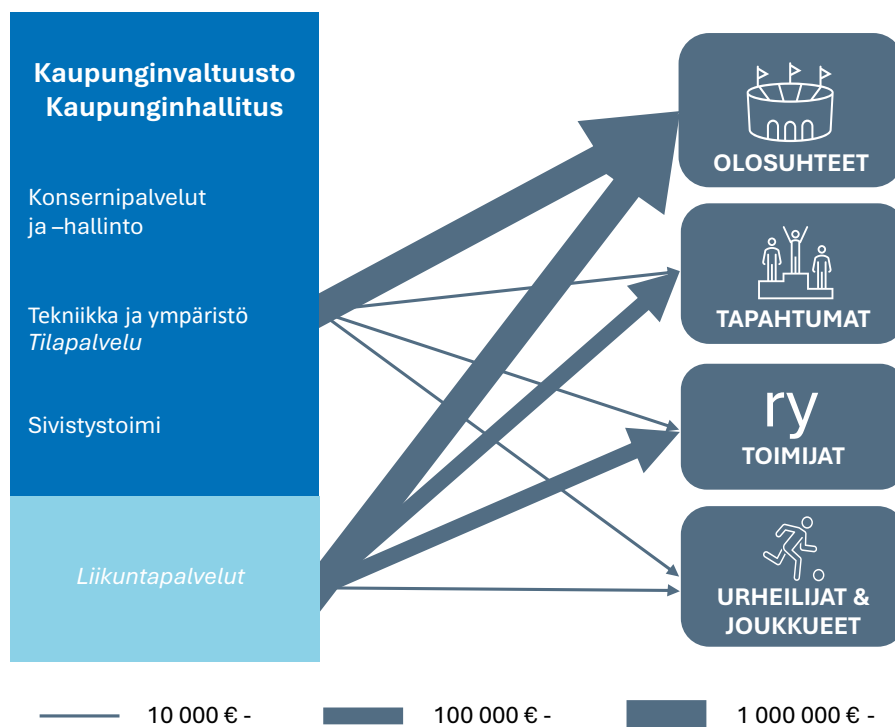
Tukimuotoja organisoidulle urheilulle

Urheilun olosuhteiden kautta kanavoituu Hyvinkään kaupungin ylivoimaisesti suurin tuki organisoidulle urheilulle. Olosuhdeinvestointien lisäksi kaupunki subventoi merkittävästi seurojen ja yli 12-vuotiaiden urheilijoiden tilojen käyttöä kaupungin ylläpitämissä olosuhteissa. Urheilun olosuhteiden kautta kaupungin suora ja välillinen tuki yli 12-vuotiaiden organisoidulle urheilulle on vuositasolla noin 1,5–2,5 miljoonaa euroa.

Hyvinkäällä järjestetään vuosittain muutama urheilun keskisuuri arvotapahtuma ja satoja pienempiä tapahtumia (kilpailuja, otteluita, turnauksia, näytöksiä). Liikuntapalvelut tukevat organisoidun urheilun tapahtumia peruspalveluna ja erilaisilla erityistuilla. Suora taloudellinen tuki urheilutapahtumille on melko vähäistä, mutta välillinen tuki erilaisten palvelujen muodossa nostaa euromääräistä arviota. Yli 12-vuotiaiden urheilutapahtumille kaupungin suora ja välillinen tuki on vuositasolla noin 200 000–400 000 euroa.

Urheiluseuroille kaupunki myöntää vuosittain toiminta-avustusta ja erilaisia kohdeavustuksia. Tämän lisäksi urheiluluokkatoimintaa tuetaan sivistyspalvelun koulutoiminnan resursseista. Urheiluseurojen kautta ja urheiluluokkatoimintaan kaupungin suora ja välillinen tuki yli 12-vuotiaiden organisoidulle urheilulle on vuositasolla noin 100 000–200 000 euroa.

Yksittäisille urheilijoille ja joukkueille kaupunki myöntää vuosittain markkinointisopimuksia, stipendejä ja kaupungin liikuntapaikkojen käyttöön oikeuttavia vapaakortteja. Yksittäisille urheilijoille ja joukkueille kaupungin suora ja välillinen tuki on vuositasolla noin 80 000–100 000 euroa. Kuviossa 17. ei ole huomioitu kaupungin pääomistamien konserniyhtiöiden tukia yksittäisille urheilijoille, joukkueille tai seuroille.

KUVIO 17. Hyvinkään kaupungin tukimuodot organisoidulle urheilulle sekä arviot tukien suuruusluokista, €.

Toimintatavat kaupungin ja seurojen välillä

Kaupungin ja seurojen välillä yleisiä ja yhteisiä asioita käsitellään pari kertaa vuodessa yhteisesti seurafoorumissa, mutta pääosin suoraan yksittäisten seurojen kanssa kahdenvälisesti. Seuroilla on paljon kehitystoiveita ja urheilijat löytävät myös helposti Hyvinkään ulkopuolelta vaihtoehtoisia seuroja harrastukselleen. *"Ainahan seurat kokee, että heitä ei kuulla ja enemmän pitäisi antaa."* *"Korona-aika aktivoi yhteistyötä. Nyt on menty oikeaan suuntaan."*

Urheilun lajikirjon laajentuminen ja kilpaurheilun laadulliset kehitystarpeet koetaan haasteiksi monissa kaupungeissa ja myös Hyvinkäällä. *"Aina on kehitettävää. Urheilu muuttuu ja on aina perässä pysymistä. On vähän sama asia kuin digitalisaatiossa."*

Toimintatavat kaupunkiorganisaation eri toimijoiden välillä

Hyvinkäällä liikunnan ja urheilun asioita hoidetaan perinteisellä ja selkeämmällä tavalla kuin suuremmissa kaupungeissa, joissa toimijoita ja resursseja kanavoituu urheiluun monimuotoisemmin ja monelta eri tasolta.

Hyvinkäällä nykyinen lautakunta on liikuntamyönteinen ja liikuntaolosuhteet koetaan vetovoimatekijöinä. Kaupunki on tehnyt vuonna 2021 liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelman. Olosuhteisiin liittyvä operatiivinen työnjako koetaan selkeäksi. *"Vanha malli on käytössä. Tekninen hoitaa olosuhteet, mutta liikunnan kokonaisbudjetista. Yhteistyö toimii."*

Vastuu olosuhteiden kehittämisestä ja ehdotusten tekemisestä on liikuntapalveluilla. *"Virkamiesten tehtävä on antaa kehittämisen virikkeitä. Ei voida elää kuten ennen" "Liikuntapäällikön tehtävä nostaa asioita keskusteluun seurojen kanssa; ja onko määrällisesti ja laadullisesti mahdollista kehittyä. Sieltä menee sitten vasta tekniseen toimeen. Tekninen toimi ei seuraa tarvetta ja missä lajeissa on nousutrendejä."*

Hyvinkäällä on myös strateginen halu kehittyä tapahtumien kaupunkina, mutta toistaiseksi kaupungin yksittäisen tapahtumapäällikön työ on pääosin keskittynyt urheilun ulkopuolisiin tapahtumiin. Yhteistyötä huippu-urheilun ja urheilutapahtumien kanssa tehdään pääosin liikuntapalvelujen tai suoraan kaupungin yläjohdon kanssa.

Tulevaisuus

Hyvinkää on investoimassa liikunnan ja urheilun olosuhteisiin noin 100 M€ vuoteen 2030 mennessä. Tulevien uusien olosuhteiden käyttövuoroista, olosuhteesta riippuen, arviolta noin 20-50% tulee olemaan yli 12-vuotiaiden kilpa- ja huippu-urheilua. Lisäksi etenkin uusi iso palloluuhalli parantaa eri lajien ja erityisesti sisäpallolajien mahdollisuuksia järjestää enemmän ja tuottoisampia otteluita ja turnauksia.

Hyvinkäällä on pohdittu myös kaupungin roolia ja mahdollisuuksia urheilijapolun eri vaiheissa. *"Kaupungin rooli on erityisen tärkeä urheilun lapsuusvaiheen kehitykseen. Jos seuran taso ei enää sen jälkeen riitä, niin lähtevät ja ottavat luonnollisen askeleen muualle. Urheilija miettii aina mikä on seuraava steppi."*

Hyvinkään sijainti keskellä tiiviisti asuttua Etelä-Suomea asettaa omat rajansa yksittäisen kaupungin mahdollisuuksille jatkuvasti kehittyvän urheilukulttuurin toiminta-alustana. Keskikokoisella kaupungilla ja sen urheiluseuroilla ei ole mahdollisuuksia olla huipputasolla kovinkaan monessa lajissa. *"Kaupunkien välillä pitää tehdä yhteistyötä."* *"Eri kaupungit erikoistuvat eri lajeihin."* *"Hyvinkää ei kaupunkina pysty huippujoukkueita elättämään."*

4.4.3 Kontiolahti

PERUSFAKTOJA KONTIOLAHDESTA JA KONTIOLAHDEN URHEILUSTA

ASUKASLUKU: 15 135 (31.12.2023)

ORGANISOIDUN URHEILUN TOIMIJOITA

- Yhteensä 14 rekisteröityä liikunta- ja urheiluseuraa
- Yli 12-vuotiaiden kilpaurheilu painottuu lajeista ampumahiihtoon/hiihtourheiluun, salibandyyn, jalkapalloon ja jääkiekkoon
- Muita toimijoita: Kontiolahden lukion urheiluvalmennus (kunnallinen ratkaisu) & Kontiolahden ampumahiihtostadionin valmennuskeskustoiminta

ORGANISOIDUN URHEILUN OLOSUhteITA

- Liikuntapaikkoja yhteensä 234, joista 83 % on kaupungin ylläpitämiä (Lipas-tietokanta 2024)
- Kaupungin merkittävimmät investoinnit organisoidun urheilun olosuhteisiin viimeisen viiden vuoden aikana: Lehmon liikuntahalli & ampumahiihtostadionin uudistus
- Jäähallin ja ensilumen latuverkoston ylläpitovastuun siirtyminen yksityiseltä toimijalta kunnalle

ORGANISOIDUN URHEILUN SUURTAPAHTUMIA

- Yli 30 vuotta kansainvälisiä ampumahiihdon suurtapahtumia: mm. MM-kilpailut (2015), IBU-Cup (2023) & ampumahiihdon maailmancup myönnetty Kontiolahdelle vuoteen 2026 saakka
- Suunnitteilla: Ampumahiihdon MM-kilpailuiden hakeminen vuodelle 2029
- Maakunnallinen yhteistyö suurtapahtumien järjestämisessä

KONTIOLAHDEN ERITYISPIIRTEITÄ URHEILUKUNTANA

- Maantieteellinen sijainti Joensuuhun ja sen merkitys organisoidun urheilun seura- ja tapahtumatoiminnalle
- Kilpa- ja huippu-urheilun painottuminen muutamiin elinvoimaisimpiin lajeihin
- Kunnan vahva rooli liikunnan olosuhteiden mahdollistajana alueellisesti keskimääräistä nuoremmalle väestölle – Liikkuvin kunta tunnustus vuonna 2022

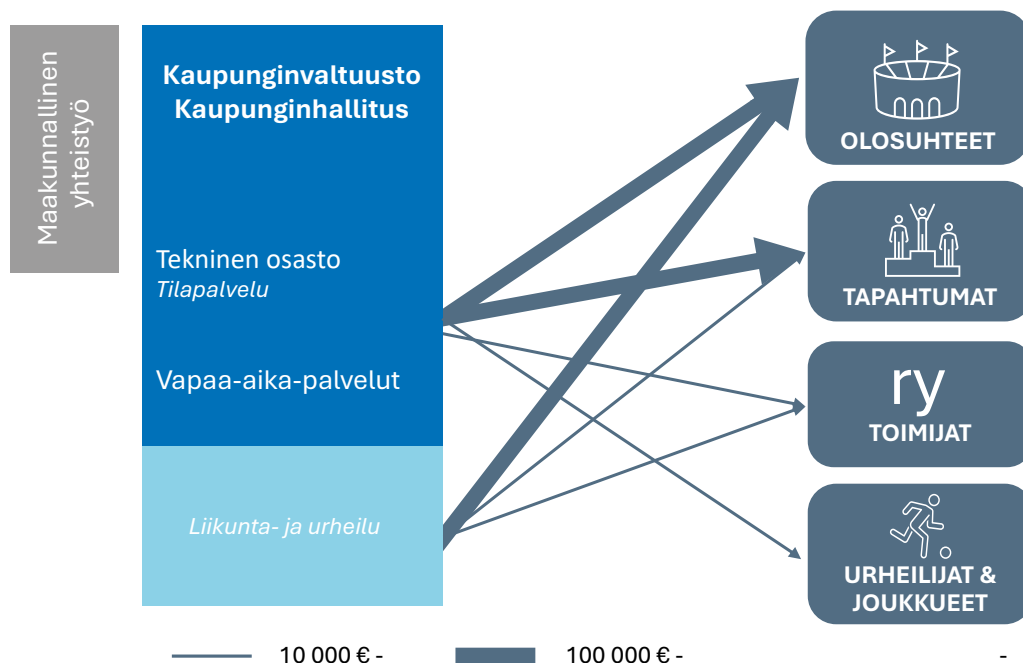
Kunnan tukimuodot organisoidulle urheilulle

Olosuhteisiin liittyvät investoinnit ja epäsuorat tuet muodostavat suurimman osan Kontiolahden panostuksista organisoidulle urheilulle. Uusien investointien ohella kunta on ottanut vastuulleen ylläpitotehtäviä olosuhteista, jotka aikaisemmin kuuluivat yksityisille toimijoille. Merkittävin epäsuora tuki urheiluseuroille ovat alle 18-vuotiaiden maksuttomat käyttövuorot kunnan liikuntasaleista ja ulkoliikuntaolosuhteista, jotka voivat alentaa yksittäisen seuran vuosittaisia kuluja jopa kymmenillä tuhansilla euroilla. Kunnan suora ja välillinen osuhdetuki yli 12-vuotaiden organisoidulle urheilulle on vuositasolla noin 500 000–800 000 euroa.

Kontiolahti on tunnettu pitkäaikaisesta kokemuksestaan ampumahiihdon suur tapahtumien järjestäjänä. Kansainvälisten tapahtumien järjestäminen nähdään maakunnallisesti yhteisenä asiana, johon järjestelyistä vastaava Kontiolahden Urheilijat ry. saa taloudellista tukea. Tapahtuman koetaan edistävän maakunnan näkyvyyttä ja tuovan alueelle merkittävän määrän majoitusvuorokausia. Lisäksi kunnan liikuntatoimi osallistuu yhteistyökumppanina useisiin pienempiin alueellisiin tapahtumiin. Kontiolahden suora ja välillinen tuki yli 12-vuotaiden urheilutapahtumille on vuositasolla noin 100 000–200 000 euroa.

Urheiluseuroille Kontiolahti myöntää vuosittaista toiminta-avustusta sekä kohdennettuja tukia perustoiminnan tukemiseksi. Esimerkkeinä kohdennetuista avustuksista ovat urheiluseurojen vuokra-avustukset, jolla tuetaan niiden olosuhteiden käyttöä, mitä kunta ei itse kykene tarpeeksi tarjoamaan. Urheiluseuroille kohdentuva vuosittainen tuki organisoidun urheilun osalta on noin 30 000–40 000 euroa.

Kontiolahti on tukenut yksittäisiä urheilijoita ja joukkueita yhteistyö- ja markkinointisopimusten kautta. Kunnassa on olemassa kunnanhallituksen hyväksymät kriteeristöt markkinointikumppanuuksille. Kontiolahden suora ja välillinen vuosittainen tuki yksittäisille urheilijoille tai joukkueille on vuositasolla noin 10 000 euroa. Tuen kohdentumisen suuruusluokkaa organisoituun urheiluun on esitetty kuviossa 18.

KUVIO 18. Kontiolahden kunnan tukimuodot organisoidulle urheilulle ja tukien suuruusluokat, €.

Toimintatavat kunnan ja seurojen välillä

Kunnan ja seurojen välinen yhteydenpito käydään pääasiallisesti suoraan vapaa-aikapäällikön kautta. Kooltaan pienen kunnan ja seurakentän väliset toimintatavat näyttäytyvät suoraviivaisena. Kunnassa järjestetään muutaman kerran vuodessa järjestöiltoja, jossa niin urheiluseuroja kuin myös muita toimijoita kuullaan päätöksenteon tueksi ajankohtaisissa asioissa. *”Vuoropuhelu vapaa-aikapäällikköön ja päättäjälimeen toimii todella hyvin. Siellä oikeasti kuunnellaan seuroja, ettei kaikki päätökset tule ylhäältä, että miten tehdään.”*

Seurat ja kunnan viranhaltijat nostavat 2020-luvulle tyypillisen epävakaan toimintaympäristön keskeisimmäksi yhteiseksi haasteeksi. Kunnan taloudellisesti tiukentuva tilanne on johtanut pienten seura-avustusten, kuten toiminta-avustusten tai koulutusavustusten leikkaamiseen. Samalla kilpaurheilun kasvavat laatuvaatimukset ovat lisänneet eri lajien organisoidun urheilun kustannuksia. Sekä kunnan viranhaltijat, että seurat korostavat avoimen ilmapiirin ja keskustelukulttuurin tärkeyttä niukkenevien resurssien aikana.

Toimintatavat kuntaorganisaation eri toimijoiden välillä

Kontiolahtien organisoidun urheilun asiat käsitellään pääosin sivistyslautakunnassa sekä kunnanhallituksessa ja -valtuustossa. Sivistyslautakunnan alainen vapaa-aikapalvelut vastaavat urheiluseurojen avustuksista, liikuntatilojen hinnoittelusta sekä vuoronjakokriteerien määrittämisestä. Kunnanhallitus sekä kunnanvaltuusto tekevät puolestaan päätökset organisoidun urheilun suuremmista olosuhdeinvestoinneista sekä markkinointiyhteistyöstä ja -kumppanuuksista. Lisäksi organisoidun urheilun asioita käsitellään yhteistyössä kunnan teknisen osaston kautta.

Kuntaorganisaation toimijoilla vallitsee yhteinen ymmärrys organisoidun urheilun merkityksestä kunnan liikuntapolitiikassa erityisesti nuorten hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta. Kansainvälisen tapahtumatoiminnan kehittämiseksi on toteutettu useita yhteistyöhankkeita ampumahiihtostadionin ympärillä, tavoitteena luoda edellytykset ampumahiihton maailmanmestaruuskilpailujen hakemiseen. Toisaalta kansainvälisten tapahtumien järjestämisessä koetaan kasvavaa kilpailua, kun julkiset resurssit ovat rajalliset. *”Edellisessä MM-kilpailuiden haku-prosessissa Otepää sai kilpailut ja todettiin, että Virossa valtio oli se taho, joka laittoi paljon euroja kisaan ja kisojen järjestämiseen.”*

Tulevaisuus

Vuonna 2024 Kontiolahti uudistaa kuntaorganisaationsa rakennetta, jossa vapaa-aikapalvelut siirtyvät kunnanhallituksen alaisen hyvinvointi- ja työllisyysjaoston alaisuuteen. Muutoksen myötä liikuntaan ja urheiluun liittyvät asiat toteutetaan jatkossa yhdessä paikassa, tuoden ne selkeämmin osaksi kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen päätöksentekoa. Urheiluseurojen asema nähdään keskeisenä osana kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä myös tulevaisuudessa. *”Organisoitu urheilu on se, mikä liikuttaa meidän nuoriamme...Kyllähän urheiluseurojen ja organisoidun toiminnan paikka on olemassa ja on todella tärkeä säilyttää.”*

Tapahtumatoiminnan osalta Kontiolahti haluaa säilyttää asemansa kansainvälisten ampumahiihtotapahtumien järjestäjänä. Resurssien tiukentuessa kansainvälisessä kilpailussa pysyminen edellyttää kuitenkin yhä tiiviimpää paikallisen verkoston yhteistyötä. Ampumahiihtostadionin käyttöastetta pyritään kasvattamaan kehittämällä alueen valmennuskeskus- ja tapahtumatoimintaa. Seuratoiminnan näkökulmasta kunnassa tunnustetaan tarve lajikirjon vahvistamiselle erityisesti tyttöjä houkuttelevien lajien osalta. Kontiolahtien maantieteellinen sijainti Joensuun välittömässä läheisyydessä vaikuttaa luonnollisesti urheiluseurojen toimintaan, lahjakkaiden urheilijoiden siirtyessä resurssiltaan suurempiin seuroihin sekä kohti mahdollisia jatko-opintoja. Kontiolahti näyttäytyykin ennen kaikkea monipuolisia liikkumisolosuhteita mahdollistavana kuntana, jossa organisoitu kilpaurheilu painottuu lapsuusvaiheen toimintaan.

5 Johtopäätökset

Kunnat ovat organisoidun urheilun merkittävä tukija niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin.

Vaikka kuntien kokonaisvaltaisia eli suoria ja välillisiä vuosikuluja organisoidulle urheilulle on vaikeaa selvittää tarkasti ja yksiselitteisesti, on selvää, että kunnat ovat merkittäviä organisoidun urheilun tukijoita. Hankkeessa arvioitiin kaikkien Suomen kuntien panostavan vuositasolla yli 12-vuotiaiden organisoituun urheiluun 300–450 miljoonaa euroa. Luku ei sisällä arviota kuntien enemmistömisteisten yhtiöiden tuista ja yhteistyösopimuksista urheilulle.

Kuntien kokonaistuesta yli 80 % on epäsuoraa tukea. Epäsuora tuki ei näy urheilutoimijoiden tileillä, vaan sen avulla kunta luo edellytyksiä urheilutoiminnalle ylläpitämällä liikunta- ja urheilupaikkoja ja tarjoamalla niitä ilmaiseksi tai subventoituun hintaan urheiluseuroille.

Kuntien tuki urheilulle kohdentuu urheiluorganisaatiolle, olosuhteisiin, tapahtumiin sekä urheilijoille ja joukkueille.

Hankkeessa hahmotettiin neljä tuen kohdetta: urheiluorganisaatiot, urheiluolosuhteet, tapahtumat sekä urheilijat ja joukkueet. Olosuhteet ja seurat ovat perinteisiä kuntien tukimuotoja, joiden rinnalle ovat nousseet tapahtumien sekä menestyneiden ja näkyvien urheilijoiden ja joukkueiden tukeminen erilaisten markkinointi- ja yhteistyösopimusten muodossa.

Näiden neljän osa-alueen tuki muodostaa kokonaisuuden, joka pitkälti määrittää urheilutoiminnan laajuuden ja tason kunnassa. Eri osa-alueet ovat myös yhteydessä keskenään. Ilman toimivia olosuhteita on haastavaa organisoida urheilua tai järjestää yleisötapahtumia. Toisaalta aktiivinen urheilun kansalaistoiminta luo yhteisöllisyyttä ja tuottaa tapahtumia kuntiin. Menestyvät urheilijat, joukkueet ja seurat edistävät kuntabrändiä ja luovat kunnille paineita parantaa juuri kyseisen lajin olosuhteita. Kuntien on löydettävä tasapaino erilaisten urheilun tukimuotojen ja niiden kohteiden välille.

Olosuhteiden rakentaminen, ylläpito ja käytön tukeminen on kuntien merkittävin tukimuoto organisoidulle urheilulle.

Kuntien ylläpitämien liikuntaolosuhteiden merkitys organisoidulle urheilulle on suuri. Uusien olosuhteiden rakentamisesta, vanhojen korjauksista, ylläpidon kustannuksista, varusteiden ja välineiden hankinnasta aiheutuvista kuluista kerätään käyttäjiltä takaisin vain murto-osa käyttömaksuina. Viime vuosina kuntien investoinnit liikunta- ja urheiluolosuhteisiin ovat kasvaneet voimakkaasti.

Kilpa- ja huippu-urheilijat käyttävät urheilun olosuhteita paljon. Käyttö on lähes ympärivuotista eli kesälajeja harjoitellaan myös talvella ja talvilajeja kesällä. Pääosin organisoidun urheilun toiveesta olosuhteiden kehitys on kulkenut entistä suurempien tai laadukkaampien olosuhteiden suuntaan. Urheilun valtalajeissa kehitystrendit ovat myös eriytyneet eli tapahtumaolosuhteita kehitetään yhä useammin koskemaan vain yhden lajin tarpeita. Erilaisten laatuvaatimusten ja lisenssien myötä vaatimukset ovat laajentuneet koskemaan myös yleisö-, myynti- ja vip-tiloja.

Urheilun suur tapahtumien ja palloilun pääsarjojen olosuhteiden osalta kunnat ovat, halusivat tai eivät, kilpailutilanteessa keskenään. Lajiliitot ja seurat vertailevat aktiivisesti kuntien urheiluolosuhteita keskenään ja etenkin urheilun tapahtumaolosuhteiden kehittämisen paine on jatkuvaa. Viime vuosina Tampere on nostanut urheilun ”olosuhteriman” ainakin jääkiekossa, jalkapallossa ja pesäpallossa entistä korkeammalle tasolle.

2000-luvulla urheilun olosuhteita on kehitetty kasvukeskuksissa ja Etelä-Suomen suurkaupungeissa myös kuntien ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä ja yhteisillä resursseilla. Viime vuosina on esiin noussut heikkoja signaaleja siitä, että energiakriisin ja yleisen kustannusten nousun myötä urheilulajien ja seurojen innostus olosuhteiden kehittämiseen omilla talousresursseilla voi olla hiipumassa.

Organisoitua urheilua tuetaan useilta kuntaorganisaation eri toimialoilta ja tasoilta.

Kuntien liikuntapalvelujen rooli organisoidun urheilun tukena on keskimäärin heikentynyt. Kunnissa urheilun erilaisia suoria ja välillisiä tukimuotoja voi valmistella ja myöntää liikuntapalvelujen rinnalla myös valtuusto, hallitus, kaupungin-, toimialojen- ja konsernihallinnon johtajat, sekä elinvoiman-, sivistyksen-, teknisen- toimialan muut toimijat. Urheilun kannalta hyvää on se, että urheilun tukemiseksi kunnista on löydetty uusia tukipalveluja ja laajempia talousresursseja. Vastaavasti monimuotoisten tukien haasteena voi olla kokonaisuuden koordinaation ja kokonaisvaltaisen asiantuntemuksen puute. Vain harvoin kunnan muilla johtajilla ja kuntapoliitikoilla on riittävää tuntemusta urheilun eri urheilulajien toiminnasta, kehitystarpeista ja kehitysedellytyksistä.

Viime vuosina muutamat kunnat ovat siirtäneet hallinnollisilla päätöksillä huippu-urheilun ja suurempien tapahtumien tukemisen päävastuun kunnan elinvoima-asiaksi eli pois liikuntapalvelujen vastuulta. Viime vuosikymmenten aikana kuntien liikuntapalveluiden roolia on aktiivisesti vahvistettu laajentuneen liikuntakulttuurin toisen ”reunan” erilaisilla liikkumis- ja liikuntaohjelmilla. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että kilpa- ja huippu-urheilulle on haettu ja löydetty kunnista myös uusia tukitahoja ja -tukiresursseja.

Suuremmissa kaupungeissa organisoidun urheilun tukemisen monimuotoisuus ja koordinaation puute on suurempi ongelma kuin keskisuurissa kunnissa. Pienemmissä kunnissa erilaisia urheiluasioita on paljon vähemmän ja yhteistyö eri toimialojen ja toimintatasojen välillä on helpompi järjestää.

Organisoidun urheilun tukemisen suunnitelmallisuus ja tasa-arvoisuus ovat kunnissa huteralla pohjalla.

Vain harva kunta on strategisesti määritellyt kunnan roolia organisoidun urheilun tukena. Organisoitua urheilua tuetaan pääosin yksilöllisesti ja päätöksiä tehdään laji, olosuhde tai tapahtuma kerrallaan. Kuntien hallitukset ja valtuustot käsittelevät liikunnan talouden raamiresursseja vain talousarviokäsittelyn yhtenä osana. Suurimpia olosuhdehankkeita ja suurimpia tapahtumia käsitellään kuntien hallituksissa ja valtuustoissa erikseen omana asianaan. Eikä tilanne liikunnan vastuulautakunnissa ole juurikaan sen parempi. Etenkin yhdistetyissä laajoissa lautakunnissa urheilun asioiden käsittely tuntuu jäävän muiden tärkeiden asioiden jalkoihin. Monissa kunnissa virkamiesten päätösvaltaa on viime vuosina lisätty. Kunnissa tehdään vuosittain kymmeniä tai satoja erillisiä päätöksiä urheilun tukemiseksi. Huterat strateginen pohja antaa helposti etua vahvoille ja aktiivisen edunvalvonnan lajeille ja -seuroille.

Kuntien urheilustrategioiden puuttuminen ja huteruus johtuneekin ainakin osittain liikunta- ja urheilukulttuurin laajentumisesta ja monimuotoistumisesta. Liikunnan ja urheilun perinteiset tavoitteet hyvinvoinnin, terveyden ja yhteisöllisyyden edistäjänä ovat saaneet rinnalleen tavoitteita muun muassa vetovoiman, kuntatalouden, kuntabrändin ja matkailun edistäjänä. Organisoidun urheilun osalta hyvinvointiperustelut eivät enää pure ja elinvoimaperusteita ei vielä osata nostaa esille ja sanoittaa. Organisoidun urheilun kulttuuri on kasvanut ulos kuntien perinteisistä liikuntastrategioista.

6 Kehitysehdotuksia

Selvitys kunnan kokonaistuesta urheilun eri lajeille ja seuroille – tuki näkyväksi

Organisoidun urheilun suorien ja välillisten tukien selvittäminen on haastava ja työläs yhtälö. Etenkin suurimmissa kaupungeissa erilaisten tukimuotojen ja myöntäjätahojen määrä on suuri. Välillisten tukimuotojen määrittely ja laskeminen muun muassa olosuhteiden käyttökustannuksista on merkittävä tukimuoto, mutta sen tarkka määrittäminen ja selvittäminen on erityisen haastavaa.

Vaikka kokonaistuen selvittäminen on haastavaa ja työlästä, niin ainakin 5–10-vuoden välein se kannattaa tehdä. Selvitys ja sen analysointi antaa edellytyksiä tehostaa kunnan strategista roolia ja operatiivisia tukitapoja urheilun tukena. Selvitys auttaa myös arvioimaan eri lajien ja seurojen välistä tasa-arvoa tukemisen kohteena. Kunnan kokonaisvaltaisen tuen selvittäminen ja tekeminen näkyväksi voi vähentää myös kunnille tulevaa kritiikkiä urheilun tukijana. Kunnat ovat edelleen urheilun monimuotoinen ja merkittävä tukija.

Kunnan roolin kirkastaminen urheilun tukijana – strateginen tahtotila esille

Kuntien strategista tahtotilaa ja roolia urheilun tukijana on määritelty vain harvassa kunnassa ja niissäkin hyvin pinnallisesti tai vain osittain. Osassa kunnista urheilutapahtumat on mainittu vain osana kunnan tapahtumastrategiaa (kts. 5.1.).

Miksi kuntien olisi hyvä vahvistaa strategista tahtotilaansa urheilun tukijana? Kunnat käyttävät vuosittain talousresursseistaan arviolta 300–450 M€ organisoidun urheilun tukemiseen. Lisäksi eri lajien ja urheilutoimijoiden paine parempiin olosuhteisiin ja muuhun lisätukeen on jatkuvaa. Strategisen tahtotilan kirkastaminen voi selkeyttää kunnan resurssirealistista roolia urheilun tukena ja parantaa yhteistyötä kunnan ja urheilun toimijoiden välillä. Lisäksi se antaa paremman selkänöjan kuntaorganisaation eri toimijoille urheilun operatiivisten tukipäätösten tekemiseen.

Strategian pohjaksi kannattaa arvioida kunnan lajien, urheiluolosuhteiden ja urheilutoimijoiden vahvuudet ja heikkoudet, mutta myös kunnan ulkoista roolia urheilukuntana alueella ja koko valtakunnassa. Tarvittaessa strategiassa voidaan kirkastaa kunnan roolia urheilijoiden harjoittelun tukena suhteessa urheilutapahtumien tukeen. Minkä taseisia seuroja, joukkueita, urheilijoita ja tapahtumia tuetaan erikseen kunnan elinvoiman ja vetovoiman tuottajina? Halutaanko lisää yhteistyötä ja odotetaanko urheilun toimijoilta myös omaa aktiivisuutta, kehityshalua ja resursseja? Kuinka urheiluun liittyviä aloitteita ja kehitysideoita vastaanotetaan, käsitellään ja kuinka niitä viedään päätöksentekoon?

Kilpa- ja huippu-urheilun tukeminen on Suomessa monen eri toimijatahon yhtälö. Kuntien lisäksi siihen osallistuvat urheilijat itse, seurat, alueelliset ja valtakunnalliset toimijat, sekä yhä useammin myös erilaiset kaupalliset toimijat. Kunnan selkeä ja vakaa linja urheilun tukijana voi aktiivoida yhdistyksiä ja yrityksiä hankkimaan omia lisäresursseja urheiluun ja sen kehitystyöhön.

Liikuntakulttuurin osa-alueista juuri kilpa- ja huippu-urheilun ja sen vaatimien huippuolosuhteiden strategista tulevaisuutta on järkevää käsitellä myös valtakunnallisella tasolla ja kuntien välisenä yhteistyönä. Kuntien on hyvä tiedostaa myös huippu-urheilussa paljon esillä ollut laatua korostava tahtotila: ”Parhaat urheilijat, parhaassa valmennuksessa ja parhaissa olosuhteissa.” Yksittäinen kunta ei voi, eikä kannata, luoda sellaista urheilustrategiaa, jossa luvataan kaikkien urheilulajien ja kaikkien lajien toimintaedellytyksiä ja huippuolosuhteita oman kunnan sisälle.

Urheilun tukikokonaisuuden kehittäminen ja hallinnollisen työn tehostaminen

Kuntien urheilutoiminnan tukimuotojen määrä on vuosikymmenten saatossa lisääntynyt. Vanhojen tukimuotojen rinnalle on tullut monia uusia avustus- ja tukimuotoja. Kuntien tukea kana-voituu urheilulle olosuhteiden, tapahtumien, seurojen ja muiden toimijoiden kautta, sekä suoraan yksittäisille urheilijoille, valmentajille ja joukkueille.

Monessa kunnassa urheilun eri tukimuotojen kokonaisuuden ja koordinaation kehittäminen voisi tehostaa urheilun tukemista. Mitkä tukimuodot ovat urheilulle tehokkaita tukimuotoja ja onko joukossa myös tukimuotoja, joista voitaisiin tehostomina jo luopua? Joskus vähemmän on enemmän. Tehostamalla on mahdollista säästää aikaa ja vaivaa niin kunnan organisaation sisällä kuin urheilun toimijoiden parissa.

Tukikokonaisuuden kehittäminen tarvitsee kaikkien kunnan tuen myöntäjätahojen mukanaoloa. Kehitystyön tilaus ja tavoitteet on hyvä määritellä riittävän korkealla tasolla kuntaorganisaatiossa. Urheilun tukikokonaisuuden selvittämisen, arvioinnin ja kehittämisen johtajuus on syytä antaa jollekin yksittäiselle taholle tai henkilölle, jolla on riittävästi osaamista, sekä aikaa arviointi- ja kehitystyölle. Jatkossa operatiivisen tukemisen hajautettu johtajuus voi toki toimia, kun eri tukitahojen rooli kokonaisuudessa on selkeästi määriteltä ja se on tiedossa myös paikkakunnan urheilun eri toimijoilla.

Urheilutapahtumien arvioinnin, hakemisen ja tukemisen kehittäminen kunnassa

Lähes kaikki suuret ja keskisuuret kunnat haluavat omaan kuntaan lisää tapahtumia ja niiden joukossa myös erilaisia urheilutapahtumia. Tapahtumien paikalliset talousvaikutukset, sekä vaikutukset kunnan näkyvyyteen ja vetovoimaan koetaan positiivisena asiana. Joissain kunnissa, kuten Lahdessa ja Tampereella, aktiivinen työ urheilutapahtumien saamiseksi ja tukemiseksi on ollut käynnissä jo vuosikymmeniä, mutta monessa kunnassa innostus urheilutapahtumien ympärillä on vasta käynnistymässä.

Urheilun tapahtumista on saatavilla vielä varsin vähän neutraalia ja kokonaisvaltaista tietoa. Suurien urheilutapahtumien osalta kunnat saavat tietoa pääosin tapahtumajärjestäjiltä itseltään ja tietoa on tarjolla pääosin ennen tapahtumaa. Tiedot ennakoarvioissa ovat painottuneet pääosin vain taloudellisiin vaikutuksiin ja vain harvoin kulttuurisiin, sosiaalisiin ja ekologisiin vaikutuksiin. Tapahtumien jälkeen faktatietoa toteutumasta on tarjolla vähemmän.

Eri kunnat kilpailevat keskenään urheilutapahtumien järjestämisoikeuksista. Suurempien urheilutapahtumien järjestäjätahot osaavat myös kilpailuttaa kuntia olosuhteiden laadun, tuen ja palvelujen maksimoiseksi. Kuntien on syytä tiedostaa erilaisten urheilutapahtumien järjestämisen ehdot, sekä suorat ja välilliset vaikutukset kunnalle, sekä paikkakunnan urheilutoimijoille. On tärkeää määrittää minkä tyyppiset ja kokoiset urheilutapahtumat ovat kunnalle ja sen urheilutoimijoille sopivia.

Ainakin suurissa kunnissa kunnan organisaatiossa olisi hyvä olla ainakin yksi urheilutapahtumien arviointiin, hakemiseen ja tukemisen kehittämiseen erikoistunut asiantunteva henkilö, joka toimisi tapahtuma-asioissa luonnollisesti kunnan edunvalvojana, mutta myös kunnan seurojen ja urheilutoimijoiden edunvalvojana.

LÄHTEET :

- Guttman, A. 1978. From ritual to record. The Nature of Modern Sports. Columbia University press.
- Ilmanen, K. 1995. Kunnallinen liikuntatoimi. Teoksessa: J. Juppi, H. Klemola, K. Ilmanen & J. Aunesluoma. Liikuntaa kaikelle kansalle. Valtion, läänien ja kuntien liikuntahallinto 1919-1994. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 142. Tammerpaino; Helsinki.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Vastapaino; Tampere.
- Itkonen, H. 2021. Liikkumisen sosiologia. Vastapaino; Tampere.
- Jäntti, A. 2016. Kunta, muutos ja kuntamuutos. Acta Universitatis Tamperensis 2215. Tampere University Press; Tampere 2016. Akateeminen väitöskirja.
- Kanerva J. & Tikander V. 2012. Urheilulajien synty. Teos; Viro.
- Karimäki, A., Suomi, K., & Matilainen, P. (2004). Haasteena liikunnan peruspalveluiden turvaaminen - kuntien viranhaltijoiden käsitykset liikuntatoimen nykytilasta ja lähitulevaisuudesta. Liikunta & Tiede -lehden tutkimusartikkelit 2004.
- Karimäki, A. 2020. Kuntien liikuntapalvelujen tulevaisuus: laaja-alainen yhteistyö korostuu. Liikunta & Tiede -lehti 4/2020, s. 54-57.
- Karimäki, A. 2024. Kiitos kuntien tilankäyttö edullista seuroille. Liikunta & Tiede -lehti 2/2024, 32-34.
- Kokkonen, J. 2013. Liikuntaa hyvinvointivaltiossa. Suomalaisen liikuntakulttuurin lähihistoria. Suomen Urheilumuseosäätiön tutkimuksia n:o 2. Otavan kirjapaino: Keuruu.
- Kuntaliitto. 2024. Haettu: <https://www.kuntaliitto.fi/kuntajohtaminen-ja-digitalisaatio/kuntajohtaminen/kuntastrategia>.
- Laesterä, E. 2023. Kunnat hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen. Kunnallisalan kehittämissäätiön erillisjulkaisu. Otavan kirjapaino Oy; Keuruu.
- Lavikainen J., Rantala K., Vares V., Viita O. & Virtapohja K. 2022. Kalle Virtapohja (toim.). SVUL:n vuosisata. Suomen suurin ja vaikutusvaltaisin urheilujärjestö. Suomen Urheilu museo-säätiön tutkimuksia n:o 4. Urheilun ja liikunnan kulttuurikeskus TAHTO ja SVUL.
- Lehtonen, K. 2017. Muuttuvat rakenteet – staattiset verkostot. Suomalaisen liikunta- ja urheilujärjestelmän rakenteelliset muutokset 2008-2015. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 331. LIKES-tutkimuskeskus, Jyväskylä.

- Lehtonen, S. & Moisio, A. 2007. Kuntien valtionosuusjärjestelmä Suomessa ja Ruotsissa. VATT-keskustelualoitteita. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/148395/k413.pdf;jsessionid=674F89DAB7D7777E7F35C86925CFA-D20?sequence=1> (Luettu 3.5.2024)
- Meklin, P., Koski, A., Pekola-Sjöholm, M. & Airaksinen, J. 2019. Kuntauudistukset leveämpiä harjoituksia etsimässä. ARTTU2 -tutkimusohjelman loppuraportti. ARTTU2 -ohjelman tutkimuksia nro 8. Suomen Kuntaliitto; Helsinki.
- Mononen K., Blomqvist M., Koski P. & Kokko S. 2016. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Helsinki: Valtion Liikuntaneuvosto, 27–35.
- Mäenpää P. & Korkatti, S. 2012. Urheiluseurat 2010-luvulla. Ajatuksia seurojen kehittymisestä ja kehittämisestä. SLU-julkaisusarja 1/2012. Sporttipaino oy.
- Mäenpää, P. ja Karimäki, A. (2021). Selvitys yli 50 000 asukkaan kaupunkien tukemisen tavoista liikunta- ja urheiluseuroille. Julkaisematon lähde
- Mäenpää, P. (2022a). Selvitys Lahden kaupungin avustuksista ja eri tukimuodoista liikunta- ja urheiluseuroille. Julkaisematon lähde.
- Mäenpää, P. (2022b). Selvitys Porin kaupungin avustuksista ja eri tukimuodoista liikunta- ja urheiluseuroille. Julkaisematon lähde.
- Mäkelä, A. 2019. Selvitys kaupungin urheilutoiminnalle myöntäminen erilaisten suorien ja välillisten tukien kokonaisuudesta vuonna 2018. Lahti. Julkaisematon lähde.
- Nykysuomen sanakirja (2021). Näköisjulkaisu: Nykysuomen sanakirja. Osa 6: Ts–Ö, 1961. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 67/6. Kotimaisten kielten keskus 2021. <https://www.kotus.fi/nykysuomensanakirja> (Luettu 4.6.2024)
- Opetushallitus 2024. Yksikköhinnat 2024. <https://www.oph.fi/fi/palvelut/yksikkohinnat-2024> (Luettu 15.6.2024).
- Opetusministeriö 1993. Liikuntatoimen tilastoja. opetusministeriö.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024. suoritepäätökset. <https://okm.fi/suoritepaatokset> (Luettu 15.6.2024)
- Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. Kunnallisanalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisu, nro 61. Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala 2010.
- Rauste, O. 2024. EU-tuomioistuimen päätös muuttaa urheilun rakenteita. Blogi. <https://www.lts.fi/liikunta-tiede/artikkelit/eu-tuomioistuimen-paatos-muuttaa-urheilun-rakenteita.html> (Luettu 23.5.2024)

Riksidrottsförbundet. 2015. Anläggnings- och idrottmiljöpolitiskt program för Svensk idrott. Anläggningar och idrottsmiljöer för Svensk Idrott – världens bästa. Riksidrottsförbundet.

Ruuskanen, P., Jousilahti, J., Faehnle, M., Kuusikko, K., Kuittinen, O., Virtanen, J. & Strömberg, L. 2020. Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:47. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki 2020.

Sallinen, S. & Pekola-Sjöholm, M. 2022. Normipurkuseelvitysten ja kokeilujen monivaiheinen historia ja nykytila. Kuntaliiton julkaisusarja, uutta kunnista 5/2022. Kuntaliitto.

Seuratietokanta. 2024. Likes, Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2024. www.seuratietokanta.fi (luettu 24.5.2024)

Tiihonen, A. 2014. Liikuntakulttuurin käsitteet muuttuvat ja muuttavat. VLN julkaisuja 2014:6. Valtion liikuntaneuvosto. https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Liikuntakulttuurin_kasitteet_muuttuvat_ja_muuttavat_vln_2014_6.pdf (Luettu 24.5.2024)

Tilastokeskus 2024. Syntyneet. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__synt/statfin_synt_pxt_12dq.px/table/tableViewLayout1/ (luettu 15.6.2024)

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2023. Tapahtuma-alan toimialamäärittely ja yhteydet kaupunkikehittämiseen. Kati Kuusisto, Maria Sahlstedt, Olivia Välimäki, Thomas Westerholm sekä Tapahtumateollisuus ry (Tekijät). Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, alueet, 2023:1. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2023.

Valtonen, P. 2021. "Kunta on jatkossa hyvän elämän mahdollistaja". Kuntapäätäjät visioivat tulevaisuuden kuntaa SWOT-analyysin valossa. Julkisojohtamisen pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto.

Kuntien päätösasiakirjat (koottu kuntien internet -sivuilta hakupalvelimien kautta)

Forssa 2023. Urheilijoiden palkitsemiskriteerit sekä stipendiperiaatteet. <https://www.forssa.fi/vapaa-aika-ja-matkailu/liikunta/urheilijoiden-palkitseminen/> (Luettu 5.5.2024)

Joensuu 2023. Urheiluseuroille jaettavan avustusmäärärahan kohdentaminen vuonna 2023. KULILK 26.04.2023 § 32. (Luettu 20.3.2024)

Kontiolahti 2023.

Kuopio 2023. Menestyneiden urheilijoiden palkitseminen vuonna 2023. Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 11.10.2023 § 76.

Lahti 2022. Haettu: https://visitlahti.fi/wp-content/uploads/2022/06/Tahtoa_ja_Tekemista_Paijat-Hameen_matkailu-ja_tapahtumastrategia_2025.pdf.

Pori 2022. Treenaa uimista yhdessä Matti Mattssonin kanssa. Uutinen 22.6.2022. <https://www.pori.fi/uutinen/yleinen/treenaa-uimista-yhdessa-matti-mattssonin-kanssa/23/06/2022/> (Luettu 20.5.2024)

Raisio 2023. Erillisavustus Raision Nuorisokiekko ry:lle. Kaupunginhallitus 13.11.2023 § 386.

Seinäjoki 2023a. Seinäjoen kaupungin elinvoiman ja työllisyyden toimialan toimintasäntö. Elinvoimalautakunta hyväksynyt 02.05.2023 voimaan 01.07.2023. <https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2023/12/seinajoen-kaupungin-elinvoiman-ja-tyollisyyden-toimialan-toimintasaanto.pdf> (Luettu 12.3.2024)

Seinäjoki 2023b. Elinvoiman ja työllisyyden toimialan talousarvio 2024 / lautakunnan lähete keskustelu. Elinvoimalautakunta 5/2023, 5.9.2023. https://listat.seinajoki.fi/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?bid=17407 (luettu 20.3.2024)

Seinäjoki 2023c. Laskelma elinvoimalautakunnan päätöksistä. Kokoukset 14.3.2023, 2.5.2023 sekä 5.9.2023.

Seinäjoki 2023d. § 22 Urheiluseurojen yhteistyön periaatteet 2024–2025. Elinvoimalautakunta 20.6.2023 § 22. <https://listat.seinajoki.fi/ktwebscr/files/show?doctype=7&docid=618085> (luettu 20.2.2024)

Ylöjärvi 2023. Uplakers ry:n avustushakemus jäävuorokuluihin. Hyvinvointilautakunta 13.06.2023 § 7.

Liitteet

LIITE 1. Haastatellut henkilöt

Dufva, Henri	Oulun Kärpät 46 ry, Toiminnanjohtaja
Epäily, Niina	Oulun kaupunki, Liikuntajohtaja
Jormanainen, Sari	Kontiolahden kunta, Vapaa-aikapäällikkö
Jylhä, Reijo	kaupunginhallituksen jäsen, Rovaniemi
Holopainen, Markus	FB Factor ry, Toiminnanjohtaja, Kontiolahti
Kuusela, Mika	kunnanvaltuuston puheenjohtaja, Kontiolahti
Lautamatti, Jarno	Kontiolahden Urheilijat ry, Toiminnanjohtaja
Luukkonen, Johanna	Hyvinkään kaupunki, Kaupunginjohtaja
Penttilä, Mika	Oulun kaupunki, Sivistys- ja kulttuurijohtaja
Puputti-Rantsi, Arja	Hyvinkään Voimistelu ja Liikunta ry, Puheenjohtaja
Tuononen, Jari	Kontiolahden kunta, Kunnanjohtaja
Uusitalo, Hanna	Oulun Pyrintö ry, Toiminnanjohtaja
Vakkila, Jarmo	Hyvinkään kaupunki, Liikuntapäällikkö
Virtanen, Sami	kaupunginhallituksen puheenjohtaja, Kotka
Yli-Saunamäki, Antti	Tahko pesis Oy, Toiminnanjohtaja, Hyvinkää

LIITE 2 Urheilun strategiamittari yli 10 000 asukkaan kunnissa, jossa kunnat on listattu järjestyksessä asukasluvun mukaan, n = 95

Kunta	Urheilu mainittu kuntastrategiassa		Urheilua ei mainita kuntastrategiassa	
	1 = Selkeästi esillä	2 = Yksittäisiä mainintoja	3 = Urheilu esiintyy kunnan muissa alaohjelmissä tai suunnitelmissä	4 = Urheilu ei esiinny kunnan alaohjelmissä (liikunta on)
Helsinki		x		
Espoo	x			
Tampere	x			
Vantaa			x	
Oulu		x		
Turku		x		
Jyväskylä	x			
Kuopio			x	
Lahti	x			
Pori		x		
Kouvola	x			
Joensuu	x			
Lappeenranta			x	

Hämeenlinna			X	
Vaasa			X	
Seinäjoki		X		
Rovaniemi		X		
Mikkeli		X		
Porvoo			X	
Salo		X		
Kotka			X	
Kokkola			X	
Hyvinkää		X		
Lohja			X	
Järvenpää			X	
Nurmijärvi				X
Kirkkonummi				X
Tuusula				X
Rauma				X
Kerava			X	
Kajaani			X	
Kaarina				X
Nokia			X	
Ylöjärvi				X
Kangasala				X
Savonlinna				X
Vihti				X
Riihimäki				X
Raasepori				X
Imatra	X			
Raisio				X
Lempäälä				X
Raahe			X	
Sastamala				X
Hollola				X
Sipoo				X
Siilinjärvi				X
Tornio		X		
Mäntsälä				X
Iisalmi			X	
Valkeakoski				X
Lieto				X
Pirkkala			X	
Kurikka			X	
Naantali				X

Varkaus				X
Mustasaari			X	
Hamina				X
Kemi			X	
Jämsä				X
Kempele			X	
Pietarsaari		X		
Laukaa			X	
Heinola				X
Äänekoski			X	
Pieksämäki				X
Akaa				X
Forssa			X	
Janakkala			X	
Orimattila			X	
Loimaa				X
Ylivieska				X
Kontiolahti			X	
Kuusamo			X	
Kauhava			X	
Uusikaupunki			X	
Parainen				X
Lapua				X
Kauhajoki				X
Ulvila			X	
Kankaanpää			X	
Ilmajoki			X	
Kalajoki			X	
Liperi			X	
Maarianhamina				X
Eura		X		
Pedersören kunta				X
Paimio			X	
Alavus			X	
Muurame				X
Lieksa				X
Sotkamo	X			
Kauniainen				X
Liminka			X	
Hämeenkyrö				X
Yhteensä:	8	12	37	38

KIHU

KUNNAT URHEILUN TUKENA

Selvitys keskisuurten ja suurten kuntien toimintatavoista
ja tukimuodoista organisoidulle urheilulle

Lämsä Jari, Mäenpää Pasi & Holopainen Akseli
KIHUn julkaisusarja, nro 87

ISBN 978-952-7290-32-3 (verkkojulkaisu)
ISSN 2489-8317 (verkkojulkaisu)

© Huippu-urheilun instituutti KIHU, 2024